

સચિત્ર ગુજરાતી વાંતા સ્પ્રીચીઝ

પુષ્પહાર.

સ્વાગત.

સાતમુ અને આઠમુ પુષ્પ

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાત કૌપીરાઈ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૨૦૧

વર્ગક

પુસ્તકનું નામ ૩૮૫૨૧૨

નિર્ણય ૮, ૨૦૦૧

૬૨૦૧

ગુજરાત વિધાપીઠ પ્રશાસન
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૬-૨

આહકો માટે.

બહુ,

આજ રોજ “ પુષ્પહાર ” નું સાતમું-આઠમું પુષ્પ આપના હસ્તમાં મૂકતા અમને અત્યંત હર્ષ થાય છે. અમારા કેટલાક શુભેચ્છક આહકો અમને શરૂઆતથી જ કીમતી મદદ કરતા રહ્યા છે તેમનો આભાર માન્યા શિવાય રહી શકતા નથી. અમારા સાણ્ઠના ઉત્સાહી એન્ટ રા. રા હરીલાલ મંગળદાસ મહેતાએ પણ ઘણા જ ઉત્સાહથી આહકો વધાર્યા છે એ બહુએ કમીશન તરફ દ્રષ્ટી ન રાખતા કાર્યાલયને મદદ કરવાની શુભ વૃત્તિથી અત્યંત શ્રમ મેળવ્યો છે. સરસ્વતી માળાનું પ્રથમ પુસ્તક દુક સમયમાં બહાર પાડવા વિચાર હતો પણ અનુકૂળતા ન હોવાથી તે જીન માસની આખરે અથવા જુલાઈની શરૂઆતમાં બહાર પાડી શકાશે આહકોએ પ્રત વ્યવહાર કરતી વખતે ટીકીટ અથવા રીપ્લાય કાર્ડ બીડવો નહિતો જવાબ આપી શકાશે નહિ. દરેક પત્ર વ્યવહાર વખતે પોતાને આહક નબર અવશ્ય લખવો. અને કેટલામું પુષ્પ નથી મળ્યું તે નિષ્ક જણાવવું આ પુષ્પના કવરના છેલ્લા પાના ઉપર ઉપયોગી કીમતી વસ્તુની નવિન ઇનામમાળા તરફ આપનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ એનો લાભ લેનારે સાતમાં પુષ્પની ઇનામમાળા વર્ગ મો. એમ જણાવવું જીનની ત્રીસમી તારીખે સરસ્વતી માળાની બેઠ “શિરહિન શબ્દ” મોકલવાની બધ કરવામાં આવશે તથા એ મુદત પછી વાર્ષિક મૂલ્ય રૂ. ૧ ૮-૦ આપવું પડશે માટે જેમની ઇચ્છા હોય તેમણે ત્વરાથી અહક થવું કાર્યાલય તરફથી માત્ર આ

આનામાં બુદ્ધિબુદ્ધ માસિક વગેરેનો કોઈ મોકલવામાં આવે છે તેની ઘણીજ થોડી કોપી સીલકમાં છે માટે ઇચ્છા હોય તેમણે મંગાવી લેવો. “સરસ્વતી” માળાના ચાલુ માસમાં ગ્રાહક ચનારને તે અર્ધા ક્ષિપતે એટલે ચાર આનામાં મળશે.

લી. કૃપાકાક્ષી,

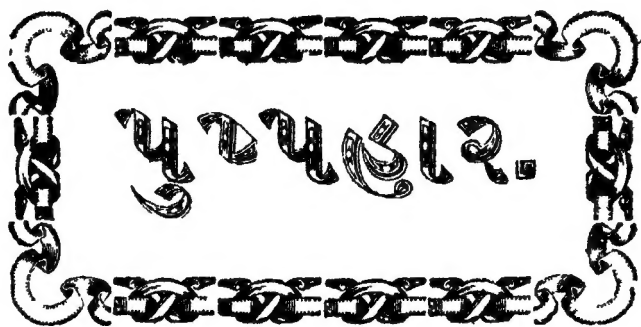
પ્રયોજક.

સાહિત્ય કુંજવિહારી

કું યોગી જનોના હૃદયસ્થ શ્રી કુંજવિહારી કૃષ્ણના કંઠમાં રહેનાર, રસિક જનોની રસલીલામાં અગ્રસ્થાન લેનાર અને રસિક રમણીઓના હૃદય હરનાર પુષ્પહારનું પુષ્પ છું આજે સાતમાં વખતે હું આપની પામે આવું છું. મારી મધુરસુગંધથી આપ મોહીત થયા છો નહિ ? પણ—પણ શું ? હું જાણું છું કે આપ સુગંધ સાથે સૌંદર્યપ્રેમી છો કેમ ? અને તેથી શરૂઆતના અને હાલના મારા બાહ્ય સૌંદર્યવિષે કહો છો. બધું મારા સ્વરૂપને વધારે આકર્ષક કરતું એ આપના હાથમાં છે. માત્ર આપની મદદ રૂપી જળનું એક ટીપું મારા તૃપાતુર છોડને આપો અને યોડાજ સમયમાં આપ મારે વિકાસ અને સૌંદર્ય તરફ આજ્ઞાયમ દ્રષ્ટીથી જોશો. મારી ખાત્રી છે કે આપ જેવા રસિક બધું ગ્રીષ્મઋતુ કે જે વખતે મધ્યાહ્ન સમયે ચારે બાજુ દાવાનળ વરમી મારા સુકમાર શરીરને કરમાવી રહ્યા છે તે વખતે જળના એક ટીપાનું દાન જરૂર કરશેજ અને મારી તરફની તમારી કૃપાના બદલામાં હું તમને શુ આપીશ ? સૌંદર્ય અને મુગ્ધ

લી. તમારું મધુર, પુષ્પ.

સાતમું અને આઠમું]

[પુષ્પ]

(લેખક-ચ પકલાલ ગીરધરલાલ જરીવાલા-મુરત.)

“ અરે પ્રભુ ! કામ કરનાં કરતા થાકી ગઇપણુ આજે પેપણુ નળી નહિ. ” છુટા પૈસા નવી કાલે એ રોજના આપીશ “ એમ શેડે કલું પણુ હવે હું શું કરું ? હે પ્રભુ ! સર્વેશ્વર, કરુણા સાગર, મર્વે દુઃખ વિનાશક પરમાત્મા મારી સામુ જો. મારો આર્તનાદ સાંભળ. મને વૈભવની ઇચ્છા નથી. ધનની અભિલાષા નથી. રહેવાને હવેલી, પહેરવાને કિત્તમ વસ્ત્રો એ સર્વની કંઇજ જરૂર નથી. માત્ર મુકોપાકો રોટથો અને આવશ્યક કપડા મજે તો જમ. પકવાનોની

પરવા નથી પણ પ્રાણ રક્ષણ માટે પુરતુ અન્ન મળે તો બહુ થયું
મારા આશાતંત્ર એકના એક પુત્રને બૂબે મરતો કેમ જોઈ શકું ?
હાય ! આજે ઘરમાં અન્નનો એક દાણો નથી. નિશાળેથી આવીને
ખાવાનું માગશે સારે શું કહીશ ? પ્રભુ ! મને કદી બે દિવસ અન્ન
ન મળે તો ચનાવી શકું પણ કુંભજો બાળક કેમ રહી શકે ? હે
અનાથના નાથ ! તેની ઉપર દયા કર "

એક વૃદ્ધ સ્ત્રી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે બોલતી હતી. તેની આખો
રડવાથી સુષ્ણ આવી હતી તથા સુખ તદ્દન શીકું દેખાતું હતું તેણી
પોતાના બાળકની રાહ જોતી, નિસાસા નાખતી બેઠી હતી એટ-
લાંત સામેથી અગીયાર વર્ષનો એક બાળક રમતો કુદતો આવતો
દેખાયો. તેને જોઈને એક ક્ષણ તે દુખી મન પ્રકુક્ષીત થયું બાળુ
એક હાથમાં ફાટેલી ચોપડીઓ લઈને આનંદથી આવતો હતો
બાળકને આનંદમાં જોઈ માતાને આનંદ થયો પણ તે એક ક્ષણ

" હમણા ખાવાનું માગશે સારે શું કહીશ ? " એ વિચારે
ફરી જોઈ વ્યાપ્યો

" માતા ! હું આજે જન્મવાનો નથી " પારણુમાં પગ મૂકતાજ
બાળુ બોલ્યો

" કેમ આજે શું ખાધું છે ? "

" આજે મને એક નવી વસ્તુ ખાવાને મળી તે અતિશય
સ્વાદીષ્ટ હતી. પેલા કમળાકરના પિતાજી આજે સુદર ફળો લાવ્યા
હતા તે મને બહુ ભાવ્યા. તેમણે મને અને કમળાકરને પુષ્કળ ફળો
આપ્યા. હવે હું રોજ તેજ ખાઈશ. માતા તું મને રોજ લાવી
આપશેને ? "

માતાને આ સાબળી અનિવાર્ય દુઃખ થયું, તેની આખોમાથી અશ્રુપ્રવાહ ચાલ્યો. રોટલાનાજ વાધા ત્યા રોજ મોઢી કીમતના ફળો ક્યાંથી લાવું ? બાપુને છાતી સાથે ચાંપી આખો લુછતા લુછતા બોલી ” બેટા ! પ્રભુ આપણી સામે જોશે તો તારી ઇચ્છા પુરી થશેજ. ”

“ મા, મારા પિતાજી ક્યા છે ? ક્યારે આવશે ? કમળાકરને તેના પિતાએ ફળો લાવી આપ્યા તેમ મારા પિતાજી નહિ લાવી આપે ? ”

બાળકના શબ્દોએ માતાના દુઃખમા વધારો કર્યો. પોતાની દુર્વ સ્થિતિનું ચિત્ર તેની નજર સામે ઉજી થયું. તેના પ્રિય પતિની રમ્યમૂર્તિ તેને દેખાઇ. આપણે એક બંગલામાં રહેતા હતા. ધાડીધોડા નોકર ચાકર વગેરે વૈભવ હતો અલકારો. નૂલ્યવાન વસ્ત્રો વગેરેનો મરજી પ્રમાણે ઉપભોગ કરતા હતા. પણ પતિનો, અવગંવાસ થતા સ્વાર્થ સગાઓએ ધીમે ધીમે સર્વસ્વહરી લીધું- તે ચિત્ર અદ્રશ્ય થયું માતા જોરથી રડવા લાગી. બાળક તેની તરફ દયાદ્ર દૃષ્ટીથી જોતો ઉભો રહ્યો. અતે પોતાના રડવાથી બાળકને દુઃખ થશે એમ ધારી માતાએ આંસુ લુછ્યા. બાપુએ કરી પૂછ્યું “ આ, કહેને પિતાજી ક્યાં છે ? ” માતાએ આકાશ તરફ દૃષ્ટી કરી.

“ શું આકાશમા છે ? ”

“ સ્વર્ગપુરીમા છે. ”

“ તેમનું નામ શું ”

“ પરમાત્મા. ”

“ ત્યારે નિશાળમાં તો બાપુમાઘ વિષ્ણુરાય લખાવ્યું છે ? ”

“ વિષ્ણુ તેજ પરમાત્મા. ”

“ તે મારી વિનંતિ સાંભળશે કે ? ”

“ જરૂર. ”

“ ત્યારે તો મને જરૂર સ્વાદિષ્ટ ફળો મોકલાવશે ” બાબુએ આનંદથી કહેવા માડ્યું આજ બાબુએ ખાવાનું મળ્યું નહિ વખતે મોડેથી કંઈ માગશે એમ ધારી પડોશીને ત્યાંથી કંઈક અનાજ લાવવા સારૂ માતા બહાર ગઈ. બાબુ સહેજવાર પછી ઉઠ્યો અને બહાર ગયો. તેના મહેતાજીનું ઘર થોડે દૂર હતું. બાબુ ચાલાક હોવાથી માસ્તરનો તેના પર સારો પ્રેમ હતો બાબુને આવેલો જોઈ માસ્તરે પૂછ્યું “ કેમ આજે રમવા નથી ગયો કે શું ? ”

“ સાહેબ મારે તમને એક ચીજ પૂછવી છે ” “ શું ? ”

“ કાગળ કેમ લખાય તે મને શીખવો. ”

માસ્તરે પત્ર કેમ લખવો સરનામું કેમ કરવું તે સમજાવ્યું અને એક કવર અને લખવાનો કાગળ આપ્યો. બાબુએ વિચાર કર્યો કે સ્વર્ગપુરીમાં પિતાજી હશે તો મારો પત્ર વાંચીને જરૂર આવશે અથવા નહિતો મારે માટે ફળો તો જરૂર મોકલાવશેજ. મહેતાજીના કહેવા પ્રમાણે તેણે પત્ર લખવા માડ્યો

“ મારા પરમપૂજ્ય પિતાજી પરમાત્માની સેવામાં-

અજ્ઞાન બાળક બાબુના સાષ્ટાંગ નમસ્કાર.

બીજી ક્રમના કરના પિતાજી તેને માટે સુદર ફળો અને સારા સારા કપડા લાવે છે તો તમે મારે માટે કંઈ લાવતા નથી. મારી મા કહે છે કે નહારા છોકરાઓ ઉપર માઆપનો પ્રેમ હોતો નથી તો શું હું દુર્ગુણી છું ? મેં એવો શું અપરાધ કર્યો છે કે તમે

મારા ઉપર પ્રેમ કરતા નથી. તમે મારા ઉપર શામાટે ગુસ્સે થાવ છો. કમળાકરના પિતા તેની ઉપર બહુજ પ્રેમ રાખે છે અને તમે મારા ઉપર મુદ્દલ રાખતા નથી. મને રોજ સ્વાદિષ્ટ ફળો ખાવાનું બહુ ગમે છે પણ મા પાસે પૈસા નથી ત્યારે એ બિચારી ક્યાથી લાવે ? માટે મારી વિનંતિ છે કે મારા અપરાધની ક્ષમા કરશો અને મારા માટે સ્વાદિષ્ટ ફળો મોકલજો

લી. ચર્ચુરજ નમ્ર આળક

આયુ.

આયુએ આ પ્રમાણે પત્ર લખી કવરમા બીડ્યો અને ટપાલમાં નાખવા ગયો ચારે બાજુ જોતો તે વિચારમાને વિચારમા જતો હતો આજે તેનો પગ જોરમા ઉપડતો હતો.

સંઘ્યાકાળ હોવાથી રાવસાહેબ વિનાયકરાય પોતાની ગાડીમા નીકળ્યા હતા ગાડી દૂર ઉભી રખાવી પગેજ ફરતા ફરતા તેઓ આગળ આદ્યા. એક નાનો છોકરો ટપાલના થાભલામા કામળ નાખવા ચત્ર કરતો હતો પણ થાભલો ઉચો હોવાથી તેનો ચત્ર નિષ્ફળ જતો હતો રાવસાહેબે આ જોઈ તેના હાથમાથી થાભલામા નાખવા કામળ લીધો પણ એટલામા તેના વિચિત્ર સરનામા તરફ તેઓને આશ્ચર્ય ક્રિપત્ત થયું.

“ આ પત્ર મારા પરમપૂજ્ય પિતાશ્રી પરમાત્માની

સેવામા પહોંચે. ”

મુા સ્વર્ગપુરી. ”

તેઓએ તેને માયાળુ સ્વરથી પૂછ્યું “ ભાઈ તારૂં નામ શું ”

“ આયુ ”

“ તારા પિતાનું નામ ? ”

“ પરમાત્મા. મારી માતા કહે છે કે હું પરમાત્માનો પુત્ર છું ”

રાવસાહેબ આ સાંભળી બાપુ તરફ આશ્ચર્ય ચકિત દ્રષ્ટીથી જોઈ રહ્યા. તેમને યાદ આવ્યું કે તેમને ઘેર આવેજ પુત્ર હતો જીવતો હોત તો આજે આ બાળકના જેટલોજ હોત એક નિશ્વાસ મૂકી તેમણે કવરપર પોતાનું સરનામું લખ્યું અને ટપાલમા નાખ્યો. બાપુએ પત્ર ટપાલમા પડેલો જોઈ સતોષથી ઘર તરફ આવવા માડ્યું. રાવસાહેબે પોતાના એક નોકરને તેની પાછળ મોકલી તેનું ઘર ક્યા છે જોઈ આવવા કહ્યું.

બીજે દિવસે સવારે રાવસાહેબ પોતા હાથમાના પત્ર તરફ સજ્જ નેત્ર જોઈ રહ્યા હતા પત્રના સરળ ભાવોથી તેમનું હૃદય ભરાઈ આવ્યું તેમણે નોકરને બોલાવી તેના કાનમા ધીમેથી કંઈક કહ્યું.

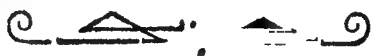
દિવસો પછી દિવસો વાળી જવા લાગ્યા બાપુને ટપાલમા પત્ર નાખ્યાને સુમારે એક વર્ષ પુર થવા આવ્યું પણ તેટલા સમયમા તેની સ્થિતિ ફેરવાઈ ગઈ બજારમા જતા સર્વે ‘ બાપુમાઈ-બાપુમાઈ ’ કહી માનથી બોલાવતા હતા ‘ આ ફેરફારનું કારણ એ હતું કે પત્ર ટપાલમા નાખ્યા પછી દર મહીને તેના નામપર ટપાલમા સો રૂપિયાની નોટ આવતી હતી તે બંને તેની મા આનંદથી વખત વીતાવતા હતા. પરંતુ દર મહીને સો રૂપિયા મોકલનાર હિતૈવી કોણ હશે ? ક્યા રહેતો હશે ? એ તેમને સમજણ પડતી ન હોતી બાપુ તો એમજ સમજતો હતો પત્ર પહોંચવાથી પિતા-પરમાત્મા સારા કપડા અને સ્વાદીષ્ટ ફળો લેવા સ્વર્ગ પુરીથી નોટ મોકલતા હશે

એક દિવસ એક બપોકાદાર ગાડી બાબુના ઘર આગળ આવી ઉભી રહી. ગાડીમાંથી એક માણસે બુમ મારી બાબુને બોલાવી તેના હાથમાં એક પત્ર મૂક્યો. હાલુબર વિચાર કરી તે ગાડીમાં બેઠો અને ગાડી ચાલતી થઈ.

એક કલાક પછી ગાડી પાછી આવી પણ આ વખતે બાબુના ચહેરાપર દુ ખની લાગામીઓ સ્પષ્ટ દેખાતી હતી આખોમાથી અનુપ્રવાહ ચાલતો હતો અને હાથ પગ શક્તિહીન દેખાતા હતા તેની માતાએ ગભરાઈને પૂછ્યું “ ક્યા ગયો હતો બેટા ? તારી તબીયત ખરાબી છે કે શું ? ”

બાબુ હવે રડવું અટકાવી શક્યો નહિ તે બોલ્યો “ માતા એક વર્ષ થયા જે પરોપકારી ગૃહસ્થ આપણે મટે સો રૂપીઆની નોટ મોકલતા હતા તેમના આજે દર્શન થયા. ત્યાજ નતા મને જોડો આનંદ થયો હતો તેટલુંજ ત્યા ગયા પછી મને દુ ખ થયું. ને સત્પુરૂષના દર્શનથી મને આનંદ થયો પણ તે અત્યાચારનો મેળાપ હતો તે બહુ શ્રીમંત હતા. આ પત્ર જે તેમણે મોતાને પુત્ર ન હોવાથી મર્વસપત્ની મારા નામપર કરી છે. મે પરમાત્માપર લખેલો પત્ર તેમને મળ્યો અને કિદાર ‘મુઢીથી તેઓએ અત્યારસુધી નદદ કરી. તેઓએ અત સમયે મને કહ્યું કે “ તે પરમાત્માના પર લખેલો પત્ર મને મળ્યો હતો અને પરમાત્મા તરફથી આ સર્વ હું નતેજ આપી જઈ છું તને અને તારી માતાને પરમાત્મા સુખી ગણો.”

કૃતજ્ઞતાથી માતાનું હૃદય ભરખ આનંદ તેની આખોમાથી પણ અનુપ્રવાહ ચાલ્યો.

(લેખક-ચ પડલાલ ગીરધરલાલ જરીવાલા-સુરત.)

(૧)

અમારા ઘેલાભાઈ કેટલીક બાબતોમાં ધણુજ ચાલાક હતા છતાં પારવતી કાકી હંમેશા એમજ કહેતા હતા કે એમનામાં નામ પ્રમાણે જુણુ છે. અને સુદી ઉપરના બોથડ માણસોમાં તેમને પ્રથમ નંબર મળી શકે એવું કાકીનું પ્રમાણીક મત હતું પોતાના પતિરાજ નેટલા યુદ્ધીહીન હતા તેટલાજ બલકે તેથી બધું હુશીઆર પોતે હત એમ કાકી બાત્રીથી માનતા. ઘેલાભાઈ હીરામાણેકની દલાલીને ધંધો કરતા હતા મુળમના મોતી બજારમાં તેમની પેઢી હતી અને આબરુદર શેઠશાહુકારો અને કેટલાક રાજ મહારાજાથી પણ તેમનો બ્યવહાર હતો તેમના સમાગમમાં આવનાર દરેક જણુ કહેતું કે તેઓ કર્વકુશળ અને સુદ્ધ મુદ્ધીવાળા છે પણ માત્ર કાકીજ એમ કહેતા કે તેમની મુદ્ધી વગર વપરાયલા હથીઆરની માફક ઝાટ ખાઈ હતી અને તેને તેજસ્વી બનાવવા તેમના શબ્દ પ્રહારની સરાણ રાતદિવસ ચાલુ રહેતી

આજે સવારના પહોરમાંજ દોલત પુરના નવાબ સાહેબનો ચાર અસલ કીમતી રત્નહાર જાતે લઈને આવવાનો ઘેલાભાઈને ટૂલીઆક મળ્યો હતો. જો કદી બની શકતું હોત તે ઘેલાભાઈને રજીસ્ટ

પાર્સલથી દોલતપુર મોકલી આપી પાર્વતીકાકી નિશ્ચિત થઇને રહેત
પણુ દુર્દેવથી તેમ ન બની શકતુ હોવાથી દોલતપુર પહોચતા પતિ-
રાજની શુ દશા થશે એ વિચારે કાકી શોકચસ્ત થયા.

ટ્રેધનનો ટાઇમ થયો. રતનહારની પેટી લઇ ઘેલાભાઇ જવા
નૈયાર થયા. પાર્વતીકાકી બોલ્યા ” જુઓ સાવધ રહેજો હો. નહિતો
ટ્રેધનમા એકાદ ભામટો મળ્યો કે કમાઇ ઉઠ્યા. વળી તમારી બુદ્ધિ
તો શહેર બહાર મૂકી આવ્યા છો તેથી મને તો બહુજ ખીક લાગે
છે ટ્રેધનમા કોઇનો વિશ્વાસ કરશો નહિ અને એક મીનીટ પણ
પેટીને વીલી ચૂકશો નહિ કોઇની સાથે વાતચીતમા પણ પડશો નહિ.
મમન્યા કે ? ”

“ હ ”

“ જાવ હવે નહિતો ગાડી ચૂકશો ”

ઘેલાભાઇ પણ રસીક માણસ હતા જતા જતા કાકીને એક
પ્રેમચુબન કરવા મોડુ ફેરવ્યુ. પણ કાકી તુરતજ કુદાડો મારી ઉઠ્યા
જાવ, જાવ હવે શરમ પણ નથી આવતી. અરરર બીડી પીવાથી
મોઢું પણ કેટલુ ગધાય છે. ”

બિચારા ઘેલાભાઇ. કાકી તરફનો ગોળો આવી પડતાજ તેમણે
મો ફેરવી દાદર બાબુી ચાલવા માડયુ અને ટ્રેધનમા “ રસીલી પ્રેમ
ચુબન દે ” વાળુ ગાયન ગાવાનો દ્રઢ નિશ્ચય કર્યો
ગાડી બોરીબંદરનું રેશન છોડવાની તૈયારીમા હતી એટલામા એક
માણસ ગભરાતો ગભરાતો ઘેલાભાઇના ડબ્બામા ચઢ્યો. તેની ઉમર
સનાવીશ વર્ષની હશે ડબ્બામા બેસતાજ તેણે ખીશામાથી રમાલ
કાઢ્યો અને પૂસીને લુછવા માડયો અને ઘેલાભાઇની સામુ જોઇ
બોલ્યો “માર મોઢું નશીબ કે ગાડી મળી કદી એક મીનીટ મોડુ

થયુ હોત તો રહીજ નત પછી તમારી સાથે 'હુ આવી શકને નહિ અને ભારે અનર્થ થતે' ઘેલાભાષને તેના બોલવામા ક્ષમ સમજણ પડી નહિ તેથી પૂછયુ "મારી સાથે શા માટે?" આ સવાલ પૂછતા પૂછતા તેમણે દાગીનાનો દાખડો પેતાની પાસે લીધો. તે માણસ બહુજ કેશનેબલ દેખાતો હતો. ખીશામાથી રૂપાની એક ડબ્બી કાઢી તેમાથી બે સીગારેટ લઇ એક ઘેલાભાષને આપી અને બીજી પોતે સળગાવી. સ્ટેન્વાર પછી બોલ્યો "આપની સાથેજ આવવાનો મને હુકમ થયો છે."

"મારી સાથે ? તેનું કારણ?"

"કેમ આપને સમજણ પડતી નથી ? હુ ડીટેક્ટીવ છુ હવે સમજ્યા. દોલતપુરના નવાબ સાહેબે આ કામપર મારી નીમણુક કરી છે તેથી હુ આપની સાથે દોલતપુર આવવાનો છુ આ બાજુની ગાડીમા ચોરોનો ભારી ત્રાસ હોય છે તેથીજ નવાબ સાહેબે મને અત્રે મોકલ્યો અને પછીજ આપને ચાર રત્નહાર લઇને આવવાને તાર કયો માર નામ કૃષ્ણરાય"

"હીક ત્યારે તમારા નવાબ સાહેબ પણ બહુજ દીર્ઘદર્શી દેખાય છે"

કૃષ્ણરાય બીજી ગીગારેટ સળગાવી હુમાડાના ગોટગોટા ઉડાવવા લાગ્યો. ઘેલાભાષ ગાડીની બારીમાથી આકાશના ચમકતા તારાઓવા લાગ્યા સીગારેટનો એક છેલ્લો દમ મારી કૃષ્ણરાય બોલ્યો "એમ કહુ છું કે ઘેલાભાષ—" "ઓહો આપનો માર નામ પણ જાણુ છને શુ ?"

કૃષ્ણરાય હસતા હસતા બોલ્યો "એમા આપને આશ્ચર્ય લાગે છે ? અમારા ડીટેક્ટીવ લોકોની ખુબીજ એ છે. હ, હુ એમ

કહેતો હતો કે આપનો રત્નહારનો ડબ્બો મારા હાથમા આપો કારણ કે નવાળા સાહેબનો મને એવો હુકમ છે કે તેની સભાળ આખે રસ્તે મારેજ બેની. આપને એકાએક વિશ્વાસ પડશે નહિ પણ નવાળા સાહેબનો હુકમ માન્યા શિવાય મારો છુટકો નથી. આપની ખાત્રી ન થતી હોય તો જુઓ આ મારો સરકારી પરવાનો.”

ઘેલાભાઈ તે કાગળ તરફ સાશક દ્રષ્ટીથી જોઈ રહ્યા

“કેમ હવે આપની ખાત્રી થઈ કેની? આપ સમજી શકતા હશે કે આપના કરતા એ દાગીના હું સુરક્ષીતપણે રાખીશ આપની ઇચ્છા હોય તો પછી નીરાતે સુધ જાજે”

“અને ઉઘીને ઉઠતામાજ આપ અદ્રશ્ય થઈ જાવ તો?”

“તે માટે તમને ભય થતો હોય તો આ મારૂં સોનાનું ઘડી-યાગ, છોડો. તથા પૈસાનું પાકીટ એ સર્વ આપની પાસે રાખો પાકીટમા પચાસની દસ નોટો તથા પાંચ ગીની છે વળી આ મારી હીરાની વીંટી પણ રાખો તથા આ મારો (ડીટેક્ટીવ ફ્લુઆનો) પરવાનો પણ સાથેજ રાખો કહો આ સર્વ મૂકીને હું ક્યા ચાલ્યો જવાનો હતો?”

ઘેલાભાઈને હવેજ કંઈક વિશ્વાસ ખેડો તથા ખાત્રીપણ થઈ કે નવાળાનો ડીટેક્ટીવજ હોવો જોઈએ નહિતો મારા માલ માટે એને આટલી કાળજી શાની? તેમણે રત્નહારની પેટી કૃષ્ણરાયને સોંપતા કહ્યું ‘જુઓ સભાળજો હો નહિતો મારૂં સત્યાનાશ વળી જશે. પેટીની ચાવી હું મારી પાસેજ રાખુ છું.”

ગાડી પૂર્ણ વેગથી ચાલતી હતી. અને ઘેલાભાઈની આખે નિદ્રાથી ઘેરાવા લાગી તથા થોડીજવારમા સ્વસ્થ રીતે ઊઘવા લાગ્યા

(૩)

એકાએક ભારી ગડગડ થવાથી ઘેલાભાઇની સુખી નિદ્રાનો ભંગ થયો. ગાડી એક સ્ટેશનપર ઉભી હતી. ઘેલાભાઇના ડાબા આગળ પોલીસના માણસો ગભરાટમાં અહીંથી “તહીં” કરતા હતા. એક માણસે આવી ઘેલાભાઇને કહ્યું કે “રેલ્વેમાં ચોરી કરનાર એક પ્રખ્યાત ચોર આપના ડાબામાં ભરાયો હતો એવી ખાતમી તારથી મળતા અમે તપાસ કરવા આવ્યા છીએ. હું પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર છું.”

“હશે ! પણ મારા ડાબામાં એક ડીટેક્ટીવ બેઠા હતા તેમને મેં મારી દાગીનાની પેટી સોપી હતી તે ક્યા છે ?”

“સત્યાનાશ ! તેજ ચોર તમે ક્યા જતા હતા ?”

“દેલતપુરના નવાબને માટે ચાર રત્નહાર જેની કીમત ત્રણ લાખ રૂપિયા હતી તે લઈને જતો હતો.”

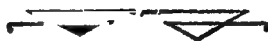
“મને આશ્ચર્ય થાય છે કે તમારે ત્રણ લાખ રૂપિયાનો માલ ગયો છે છતાં તમે સ્વસ્થપણે વાતો કરો છો ? હવે નવાબને શું કહેશો ?”

“શું કહે ? પૂછશે કે હાર ક્યા છે ત્યારે હું કહીશ કે આ રહ્યા” એમ કહીને ઘેલાભાઇએ કાટના અદરના ખીસામાં હાથ નાખી એક દામડો કાઢ્યો જેમાં ચાર ચક્રચક્રીત હાર બર્ચા હતા પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરે પૂછ્યું “આ શું ?”

“એજ કે હું પ્રથમથી જાણતો હતો કે રત્નામાં એકાદ ગદીયો મળીજ નજરે તેથી એના જેવાજ બોટા હારો પેટીમાં ભરી તે સાચે રાખી હતી. તેણે બહુજ હુશિયારીથી મારી પાસે ડાબડો લીધો પણ દીકરાજી જાણતા નહોતા કે ઘેલાકાકા એમને એમ હાર આપીદે એવા નહોતા. નાહક બચારો સાતમો આઠસોના ખાડામાં ઉતર્યો

ધેણાકાકાએ મુઝા પાછા આવી પાર્વતી કાકીને સર્વ વાત કહી. આ વખતે કાકાને ખાત્રી હતી કે કાકી તેમના બુદ્ધીબળના વખાણુ કરશે પણ કાકીએ તેવું કંઈ ન બતાવવા કહ્યું. “ એ તો તે ચોર કાચો બાકી મારા જેવો હોત તો સમજાણુ પડતે.” કાકાની છેલ્લી આશા નિરાશામાં ફેરવાઈ ગઈ.

દશાશ્રીમાળી હિતેચ્છુ (માસિક)

વાષિક લવાજમ રૂા. ૧ ટપાલ ખર્ચ સાથે પરદેશ

માટે રૂા ૧-૩-૦.

દશાશ્રીમાળી જ્ઞાનિ સંબધી જાણવા જેવી હકીકતથી ભરપૂર, ઐક્ય, કેન્દ્ર-સ, વસતી પત્રક, કેળવણી, હાનિકારક રિવાજો, સ્ત્રીઓ અરે પુરૂષો માટે ધરગચ્છુ અને બીજા ઉદ્યોગો, દશાશ્રીમાળી ડીરેક્ટરી, જ્ઞાનિઓનો ઇતિહાસ, શુદ્ધી શુદ્ધી જગ્યાના ધારા અને બંધારણો, જાહેર સસ્થાઓ, વિગેરે અનેક વિષયો સંબધી વિદ્વાન બાઈઓના લેખો આવવાનું નિસ્વાર્થ નિકળતા ઉપજા માસિકના ગ્રાહક થવાની દરેક દશાશ્રીમાળીની ફરજ છે. તમામ વલ્લિકોને ઉપયોગી છે. નમુનાનો અંક મફત. લખો—

ઓનરરી તત્રી

મોહનલાલ નાગજી ચીનાઈ.

ડીસ્ટ્રીક્ટ પીસર ધોરાજી.

જાણો છો ?

કે,

આ આશ્રમમાં હિંદુ જાતીનાં ૧૦૦ અનાથ બાળકો
અને અશક્તો હિંદુ વર્ણવ્યવસ્થા પ્રમાણે
પણતાં હોવાથી આર્થિક સહાયની
ધણીજ જરૂર છે.

૩૧૮ ૨૦૦) અન્નદાન ખાતે આપી દર વરસે એક દીવસ
અનાથોને જમાડો, અને નામની તખતી ચોડાવી
અમર નામ કરો.

૩૧૦ ૨૫) જૌદાન ખાતે આપી અનાથોને દુધ પાચો અને
ખોર્ડપર નામ લખાવી ચાદગીરી રખાવો.

દરેક જાતના દાન લેવાય છે, દરેક વસ્તુના દાનની
જરૂર છે દરેક દાનની પાવતી મળે છે એક રૂપીઓ અને
તેથી વધારે આપનારના નામ અઠવાડીક પેપરમાં તથા
વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રસિદ્ધ થાય છે

દાન મોકલી રીપોર્ટ મંગાવવા લખો.—

મંત્રી—હિન્દુ અનાથાશ્રમ—

નડીઆદ.

(એક ખંગાળી વાર્તા)

(લેખક છગનલાલ મેતાપભાઈ ખંભાતી-સુરત.)

(૧)

સધ્યા સમયે આનંદ કુંજના દ્વાર નજીક એક ઉમદા અરખી આવડે સુદર જનથી શણુગારી અધપાળ શેઠની રાહ જોતો ઉભો હતો. એટલામા પ્રાશ્નાત્ય પદ્ધતિના પોષાકથી સજ્જ થયેલ એક તણુ આનંદ કુંજમાના નાના પણુ મનોહર વિશ્રામ ભૂવનમાથી બહાર નીકળ્યો તેની પાછળ તેની સુસ્વરૂપ પત્નિ સુકોમળ સ્વરથી અધિરા સ્વરે બોલતી ઉભી હતી સામે બાગમા એક આઠનવ વર્ષની બાલીકા રમતી હતી. તે નિર્વિકાર બાલીકાના મનમા પોતાની માના અત કરણુમા ચાલતા વિચારોની વામ પણુ નહોતી. તે સુસ્વરૂપ તરૂણી કોઠીલ કંઠે દીન વદનથી બોલી “ શું રાત્રીના આપ પાછા નહીજ આવો ? ” તરૂણીનો ઉક્ત પ્રશ્ન સાભળી તરૂણના ભવા ચઢી ગયા અને ક્રોધથી પ્રત્યુત્તર વાળ્યો કે ‘આશુ કહેવાય એક રાત્રી મારા

શિવાય રહેશેતો તને તને શુ મરણુ આવે છે ?” એટલુ બોલી ધિક્કાઠ દ્રષ્ટિથી તરણી તરફ જોઇ તે ગૃહસ્થ અશ્વપર સ્વાર થયો. અશ્વને ચામુકનો ઇસારો કરતા તે તેની હસ ચાલથી ચાલવા લાગ્યો. થોડાજ અમયમા તે સ્વાર અને અશ્વ અદ્રશ્ય થયો તે તરફ એકીટસે જોઇ રહેલી તરણી એક દીધં નિસ્વાસ મૂકી વિશ્રામ સ્થાન બણી વળી, જતા જતા બાગમા રમતી બાળીકાને “સરલા” એવી મૃદુ સ્વરથી હાક મારી. શુ કહે છે મા બોલી તે આનંદી બાળીકા પોતાની પ્રિય રમતો મૂકી દધ માતાને વળગી પડી.

બાળુ ચંદ્રકાંત મુજમુદારના વિશ્વાળ પ્રામાદ આનંદકુળ અને તેની અદર મનોહર કારીગરીની ઇમારત સેકડો એકર સ્વતંત્ર માલીકીની જમીન ઇત્યાદિ જોઈ કોઇપણ મનુષ્યની વિચારશક્તિ તેમની સપ્તિની અટકળ બાંધવા અશક્ત થતી. બાળુ ચંદ્રકાંતની ગણના બગેશમા પહેલા પ્રતિના ઉમરાવમાં હતી બાળુ ચંદ્રકાંત પ્રથમથી ગર્ભ નીમત હોવાથી નામાકિત હતા. તેમજ વિદ્વાતામા પણ તેરાજ હતા ધરના શ્રીમત હતા પરંતુ વિદ્યાધ્યન કરવામા તેમણે શ્રીમતપણુ રાખ્યુ નહતુ. હિંદુસ્થાનમાનું શિક્ષણ પૂરુ થતા તે દગ્લાડ જઈ ખેરીસ્ટર-એટ-લો થઇ આવ્યા હતા. મુઝેવથી તેમની પત્નિ પણ સુશીલ સ્વરૂપ અને વિદ્વાન મળી હતી. પરંતુ ન્હાનપણથીજ ચંદ્રકાંતનો સ્વભાવ ક્રોધી વિલક્ષણુ અને વિચિત્ર હતો અને તે સ્વભાવ ઉચ્ચ કેળવણી લેતા હતા પણ બદલાયો નહતો દેષ અને વડેમ એમના પૂર્વના મંત્રકારી ગુણો હતા એ ગુણો કેટલીક

વખત મર્યાદા બહાર જઈ રામનુ રામાયણુ કરી નાખતા સ્વત ની સ્ત્રી વિષયે લગ્ન થઈ ગયા બાદ એક પ્રકારનો વહેમ તેમના મનમાં ઉત્પન્ન થએલો હતો. ગાડી, નોકર, ચાકર, અને એવી બીજી અગણિત સાલબી અને સેવામાં કંઈ પણ કસુર બદલ તે પોતાની સ્ત્રીને જવાબદાર ગણતા. વખતો વખત બિચારી ગરીબ કુમુદિને ધમકાવતા, મારતા. કુમુદિના બાળ્યમાં તે સર્વ સહન કરવાનું લખાયેલું જ હતું, અર્થાત સહન કર્યા સિવાય તેનો છુટકો નહતો કેટલીક વખત તો બાપુ ચંદ્રકાન્ત કુમુદિને સખત મારતી સજા કરતા. સરલાના જન્મપછી તે શિક્ષા કેટલેક અંશે બધ થઈ હતી. આવી અસહ વર્તણૂક કુમુદિની મૌનપણે સહન કરતી અને પતિસ્વભાવ અને સ્ત્રીજીવનથી કટાણી ગઈ હતી પરંતુ સરલાના રોદ—પ્રેમ અને બાળ કૌતકથી પોતાનું જીવન ટકાવી દુખને વિસારે પાડતી હતી. શિશુસરલા માતાનું દુઃખ શું સમજે અને તેજ હિતકાર હતું. કારણ કે સરલાનું કોમળ અંત કરણ શારિરિક પ્રત્યાઘાત ગોસવાને શક્તિમાન થયું નહતું તેણે પોતાની બાળ લીલાઓમાં માતા પિતા-ઓના મન મોહર જીત કર્યા હતા. કુમુદિની અને મરલા વિશ્રામભવન અદરના દિવાનખાનામાં ગયા બાદ દશ બાર મિનિટ થઈ એટલામાં એક નોકરે આવી સખ્યતાથી ચાલીને વતુળાકૃતિ થાળ કુમુદિની સામે ધરી બોલ્યો બાઈ સાહેબ ! કોઈ તરણ અને સખ્યગૃહસ્થ અદર આવવાની અપેક્ષા રાખી દારનજીક ડિમા છે કુમુદિનીએ ચાંદીના થાળ-માંથી એક નાનું વિઝીટીંગ કાર્ડ લઈ વાચ્યુ વાચતાજ તેને અત્યાનંદ પ્રાપ્ત થયો અને તેની મંબીર મુખમુદ્રાપર આનંદ ચિન્હ ચમકી ઊઠ્યા. તે કાર્ડમાં.

અરવિંદ સુકરણ ચિત્રકાર.

(પેરિસ-ફ્રાન્સ)

હાપ્પુ' હતુ. નોકર બહાર ગયો અને તે બાપુ અરવિંદ સુકરણને સત્કાર પૂર્વક અદર બોલાવી લાવ્યો. અરવિંદને જ્ઞેતાંજ કુમુદિની આનંદથી બોલી અરવિંદ ! આટલા દિવસે મામા મામી યાદ આવ્યા કે શુ. ? નજીકની આરામ ખુરશીપર એવરકોટ મૂક' અરવિંદ હસતા હસતા બોલ્યો, મામી હુ શુ કર હુ ધણે દિવસે આવ્યો એ અપરાધ ખરો પરતુ હુ હિંદુસ્તાન હમણાજ આવ્યો છું' જો હુ આ દેશમાં હોઉં અને આપને ધણા દિવસે મળતો હઉં તે આપનું કહેવું યથાર્થ છે પણ હુતો સાત શમુદ્રની પેલી બાજુએ પડેલો આપને દુક સમયે શી રીતે મળી શકુ ? આ નવા આવેલા પરોણાને જ્ઞેતાંજ બાલિકા સરલા પોતાની માતાની બગલમાં બરાબ એકી હતી તેને એમ લાગતુ હતુ કે આ પરપુરુષ અહીંથી ક્યારે જાય કે પોતે પોતાની ધિગામસ્તી અને બાળ ક્રિડા શરૂ કરે. સર લાના બરોડપર હાથ ફેરવતા કુમુદિની બોલી સરલા ? આ પેરીસ ગએલા બાપને તું' એળખે છે કે નહિ ? તારે ચિત્રકારતા શીખવુ છે ? માતાનાં એ શબ્દ સાંભળી સરલાને એક પ્રકારનો આનંદ થયે. તે ધીમેથી માના કાનમાં બોલી મા ? મારી ઢીંગલીનું ચિત્ર એ કાઢી આપશે ? એ સાંભળી કુમુદિનીને હસવું આવ્યું અને અરવિંદ તરફ જોઈ બોલી " અરવિંદ ! મારી સરલા તમને એક મહત્વનું કામ સોંપનાર છે " અરવિંદે હસતા હસતા પૂછ્યું, " તે કયું કામ મામી ? " તેની ઢીંગલીનું ચિત્ર તમારે કાઢી આપવું પડશે. " બસ એટલુંજ કે ?

સરલા ! હમણાજ કાઠી આપુ ! એટલુ કહી અરવિદે સરલાને પોતા-
તરફ ખેંચી થોડો સમય સરલાના આનદનો પાર રહ્યો નહિ. અને
તે પ્રથમની માફક હસવા ખેલવા લાગી એટલામા રમોડપણે થાળમાં
નાસ્તા માટે ચાહ બીરકીટ અને ફળકુલ મૂક્યા.

જેનો અરવિદ અને સરલાએ સત્કાર કીધો નાસ્તા અને ચાહપા
ખીથી પરવારતા અરવિદે સીઝર સળગાવી પોતાની ઐગમાથી વિસ્તર્યું
વાસળી બહાર કાઢી. તેણે ક્રાસદેશના અને પૃથ્વીના વિલાસપ્રિય
પેરીસ શહેરમા દશ વર્ષ કાઢેલા હતા અર્થાત અતુસગિક સસ-
ર્ગથી તેને વાઘો ઉત્તમ રીતથી વગાડતા આવડતા હતા તે
સર્વમા વાસળી અત્યંત પ્રિય હતી વાસળીના સુરથી સરલાના
આનદનો અવધિ થયો. મળુલ અવરથી કુમુદિનુ માનસિક
દુઃખ થોડો સમય લોપ પામ્યુ વાસળીના મળુલ ધ્વનિ
સાથે સ્ત્રી જાતિના સ્વભાવ પ્રમાણે કુમુદિની મનમા ને મનમા
ગણગણવા લાગી તે સાબળી અરવિદે કહ્યું મામી ! મોટેથી બોલો ”
અરવિદને શુ જવાબ આપવા તેનો કુમુદિની વિચાર કરતી હતી
પરતુ એટલામાજ તેણે કરી કહ્યું મારા સમ મામી કંઈક બોલો !
અરવિદના આ નિરદોષ આગ્રહે કુમુદિની નાઇલાજ થઇ, અને વાસળી
સાથે પોતાનો સ્વજ નેડયો. રગરાગનો અઘ્ઘો રગ જામ્યો તે સમયે
ચદ્રકાત દિવાનખાના અદર દાખલ થયો હતો પરતુ મામી બાણેજ
એથી અજ્ઞાન હતા ચદ્રકાન્તની તરફ નજર પડતાજ કુમુદિની એકદમ
ગાલુ પડતું મૂકી ઔરડામા ચાલી ગઇ મામીના જવાનુ કારણ અ-
વિંદ સમજી શક્યો નહિ એટલામાં તેનુ લક્ષ ચદ્રકાત તરફ પડ્યુ.
વાસળી બંધ કરી અરવિંદ મામાને વિનયથી પણામ કરી પ્રવાસ
અને પેઢી તરફની વાનચિનમા નેડાયો.

૨

અરવિંદ ચદ્રકાતનો સગો ભાણેજ થતો. હતો અરવિંદના વડી-
 લની કલકતામાં અનેક પ્રખ્યાત પેઢીઓ હતી. તે પેઢીનો વ્યવહારકુ-
 નીયાના મોટા મોટા શહેરોમાં શાખા રૂપે હતો પેરીસમાં તે પેઢીની
 ઉચ્ચપાત્ર અને આખર ધણી હતી અરવિંદને નાનપણથી ચિત્ર
 કાઢવાનો ધણેજ શોખ હતો. તે પેરીસ સરખા વિલાસી શહેરમાં
 ઘડી પરિપૂર્ણ થયો હતો. તેણે સુદર ચિત્રોના ઇંગ્લાંડ, ફ્રાંસ જર્મની
 અને અમેરિકા આદિ દેશોના ભવ્ય પ્રદર્શનોમાંથી પહેલા નજરનો સુવ-
 લ્પ આદ અને સર્ટીફિકેટ મેળવ્યા હતા. અરવિંદનો જન્મ કલકતામાંજ
 થયેલો હતો અને પાચવરસની ઉંમરથીજ પોતાના માતાપિતાની
 સાથે પેરીસ ગયો હતો હાલ તેની વય સોળવર્ષની હતી હાલ તે
 કલકત્તે પ્રથમ વારનોજ આવ્યો હતો કલકતામાં પોતાના મામાને ત્યાં
 કેટલાક દિવસથી રહેવા માની આજ્ઞા હતી. તે પ્રમાણે અરવિંદ કલકત્તે
 આવી મામાને ત્યાં ઉતર્યો હતો ચદ્રકાતનો સ્વભાવ અગાઉ કહ્યા
 પ્રમાણે વિલક્ષણ પ્રકારનો હતો છતાં પોતાનો ભાણેજ આવેલો જોઈ
 હર્ષિત થયા હતા. પરંતુ મનુષ્ય સ્વભાવનું આજ પર્યંત કોઈ વધારા
 ડાક્ટર કે હકીમે ઔપધ શોધી કહાડ્યું નથી સશયી સ્વભાવના
 મનુષ્યનો સસય કોઈ પણ સંજોગોપર અલ્પ થતો નથી
 તેજ પ્રમાણે ચદ્રકાતનું થયું કુમુદીને ચદ્રકાન્ત તરફનો તિરસ્કાર
 હતો અને પોતાના વ્યર્થ જીવન ઉપર કુમુદને અગાઉકટાળો આવ્યો
 હતો તેની એવી મનોહાલતમાં એકાએક અરવિંદનું ફાસથી આવવું
 થયું જેથી તે નવીન દેશના રીતી રિવાજો અને વાતો ચિતોમાં
 પોતાનું તે દુઃખ વસારે પડવા લાગ્યું. પોતાની સ્ત્રીને અનંદ કુળના
 યજ્ઞનોદાનમાં પોતાના ભાણેજ સાથે બોલતા ફરતા જોઈ તેનાથી

સહન થઇ શક્યું નહીં અરવિંદે ચ દ્રકાન્તની આજ્ઞા મેળવી પોતાની મામીની છાત્રી કહાડી આપી હતી ચ દ્રકાન્તનો વ્યર્થ શસમ દિવમે દિવસે વધવા લાગ્યો અને અત કરણુમા નવનરા તરંગો ઉપર તરંગો ઉત્પન્ન થવા લાગ્યા. જેમ રણુ ભૂમીમા રાવણુ પ્રત્યેક સ્થળે ગમનેજ જોતો હતો તેવીજ રીતે ચ દ્રકાત કુકલ્પનાજ જોઇ શકતો હતો. અરવિંદે મામીતરફ સહેજ હાસ્યથી જોયુ એટલામા ચ દ્રકાન્ત મનમા અગ્નિ વર્ષાદ શરૂ થયો. ખરીરીતે અરવિંદ પોતાની પૂજ્ય મામી પ્રત્યે સદ્ભાવ અને વિનયથી વર્તતો હતો પરંતુ દ્રેષિ ચ દ્રકાન્તની આખો સર્વત્ર દોષજ દેખતી હતી.

(૩)

૪મ તોવાનમા કુમુદિની અને અરવિંદ બન્ને ધીમે ધીમે ચાલતા હતા પોતાની ચિત્ર પ્રતિમા આખેહુબ્ધ કાઢવા બદલ અરવિંદને શાખ્લિક ધન્યવાદ આપતી હતી. આ વેળાએ ગુલાબના સુગંધિત પુષ્પના કુન્નમાંથી ચ દ્રકાતની સ્વાગી એકાએક બહાર આપી અને ધણુ દિવસથી પોતાના અત કરણુમા હચમચતો ક્રોધ ગમે તેવી રીતે બહાર પડ્યા વગર રહ્યો નહિ. ચ દ્રકાતને જોતાજ કુમુદિનીએ વિશ્રામ ભૂવનને ગ્તો લીધા ચ દ્રકાતના ડોળા ક્રોધથી લાલચોળ થઇ ગયા હતા. તે પ્રિયિતિમા આગળ પાછળનો વિચાર ન કરતા અરવિંદના મો પર જોગથી એક તમાચો માર્યો. અરવિંદ બરફ જેવે થડોગાર થઇ નિશ્ચિંત થઇ ઉભો રહ્યો. મામા ! મારો શુ અપરાધ થયો ? અરવિંદના પ્રશ્નનો જવાબ આપવાનુ સામર્થ્ય ચ દ્રકાતમાં નહોતુ કારણુ તેનુ સર્વ સામર્થ્ય આ વેળાનો ક્રોધામિતે સમર્પણ થયેલુ હતુ. છતાં પ્રજ્ઞ ચ દ્રકાત ક્રોધથી બોલ્યો અરવિંદ તુ આવી નીચ રીતનો નિષ-

જીશ એવી મારી રવાને પણ કફપના નહોતી. પોતાની મામી સાથે આવેા નીચ વ્યવહાર કરતા તેને કંઈપણ શરમ નહિ આવી ? અરવિ દેને અત્યંત આશ્ચર્ય લાગ્યું પોતાના ઉપર ભયંકર આરોપ સાબળી તેના ચહેરા લાલ થયેા મામા ? મારા વિષે તમારા મનમા આવી નીચ ભાવના ઉત્પન્ન થશે એમ હું ધારતો નહતો ચદ્રકાન્તને ક્રોધ વિશેષ વિશેષ વધતો હતો તેને હાથ ઝટલધને ઓપર કોટના ખિસ્સા તરફ વળ્યેા અને ખિસ્સામાંથી એક છ ખારી રિવાલ્વર કાઢી તે જોતાજ અરવિદના હોસકોશ ઉડી ગયા અને શરીર પરસેવાથી ઝેમ ઝેમ થયું મામાનો ક્રોધાગ્નિ આટલી હદે જશે એમ અરવિદ ધારતો ન હતો તેણે પણ શાન રીતે રીવોલ્વર બહાર કાઢી નીચ મનુષ્ય શું મને રીવોલ્વરની ખીક ખતાવે છે ? પરંતુ યાદ રાખ મામાનું ચદ્રકાન્ત છે. મારા ક્રોધી સ્વભાવથી બ્રહ્મા પણ થર થર કાપે છે । એવી રીતે બંને જણની બોલચાલ શરૂ થઈ અરવિદને પોતાના માટે ખરાબ લાગ્યું ન હતું પરંતુ પોતાના પવિત્ર અતકરણના મામી વિષયે ચદ્રકાન્તે કાઢેલા ઉદ્દગાર સાબળી તેના અગમા અગ્ની બળતી હતી. આ વખતે ચદ્રકાન્તને કંઈ પણ શુદ્ધિ ડકાણું નહોતી પોતે શું કરે છે તેનું જ્ઞાન તેને રહ્યું નહિ. “ દુષ્ટ તારા કર્મનું ફળ ભોગવ ” એવું બોલી પોતાના હાથમાંની રીવોલ્વરની ચાપ દાખી પ્રસંગોપાત અરવિદે પણ પોતાના તૈયારી કરી રાખી હતી બંને જણની રીવોલ્વરના અવાજોથી વસંતોદ્યાન ગાજી ઉઠ્યો અને એક તરણ અખળા તેમને શાત કરવાને તે તરફ દોડી તેટલામાજ તે બિચારી ભયાનક ચીસ પાડી જમીન પર પટકાઈ પડી રીવોલ્વરના અવાજો બધ થયા અને બંને જણના અતકરણ થર થર કાપવા લાગ્યા.

ચંદ્રકાંત કોધથી ગુલાબના જળાભાથી અચાનક બહાર આવતા કુમુદિએ વિશ્રામભુવનનો રસ્તો લીધો હતો પરંતુ રિવોલ્વરના અવાજને સામળી તે બહાર આવી હતી અને પોતાના પતિના કોષનું મૂળ પોતેજ હોવાથી તેમને શાત કરવા ખાતર પોતાની દેહનો ભોગ આપવા તેણે નિશ્ચય કર્યો હતો કુમુદિનીની બચાનક ચીસ સામળતાજ ચંદ્રકાંતની કંધી નીસા ઉતરી ગઈ અને તેની આંખોમાંથી પડતા અશ્રુઓની એકસરખી ધાર કુમુદિના વસ્ત્ર ભીંજવા લાગ્યા ભુવનમાંથી નોકર ચાકરો એકદમ તે તરફ ધાધ આગ્યા સરલા પોતાની મૃતમાના મુખ આગળ જમ પેદાશ રડવા લાગી. તે સ્થિતિમાં સરલાનો હાથ ઝાલી ચંદ્રકાંત મુર્છિત પડેલા અરવિંદ પાસે જઈ ખોલ્યો સરલા આને લક્ષમાં રાખીને આજ તારી માતાનો નાશ કરનાર પિશાચ છે. સરલા તે તરફ લક્ષ્યપૂર્વક જોઈ ખોલી. હાથ ? અરવિંદ મારી માતાએ તાર શું બગાડ્યું હતું. આ વખતે અરવિંદની ગિચિતિ અટકળવી બહુ મુશ્કેલ હતી

(૪)

આ ભયકર અને હૃદયદ્રાવક પ્રકાર થયે આજે દશ વાગીતી ગયા છે. આકસ્મિક રીતથી કુમુદિનું મૃત્યુ થયું એવું ડાકટર શાંતીશયદ્રે સર્ટીફિકેટ આપી દશ હજારની નોટ ખીમામાં મૂકી હતી. આ ભયકર બનાવને બીજો દિવસેજ અરવિંદ ચંદ્રનગરની એસ. એમ. પરસીયા મીનર મારફતે પેરીસ જવા ઉપડી ગયો હતો તે આજે દશ વરસે પુનઃ કલકત્તા આવેલો છે. આ વખતે તે પોતાની પેદીના એન્ટ મી. એલ. ઘોશાલને ત્યાં ઉતર્યો હતો. આ દશ વર્ષમાં કલકત્તાના દેખાવમાં ઘણો મોટો ફેરફાર થઈ ગયો હતો. અરવિંદનો

ચિત્રકળા દિવસે દિવસે વૃદ્ધિ પામી હતી. અને આજ દશ વર્ષમા પ્રાચીન દેશોમા નામાકિત થઇ ગયો હતો. પત્રકારો અને માસીકોના અધિપતિયો એનો ફોટો આપી મુકત કંઠે પ્રશંસા કરતા હતા. કલકત્તાના ટાઉન હોલમા એના સુદર સુદર ચિત્રોનું પ્રદર્શન એક માસ સુધી રાખવામા આવ્યું હતું. મોટા મોટા અમીર ઉમરાવ અને સરદારો પોતાની તૈલ મિશ્રિત રંગીન પ્રતિમા કઢાવવા તૃટાતૃટ કરી રહ્યા હતા. અરવિંદ સરખા ગમ શ્રીમત તરૂણુ જમીનદારને ચિત્રો કાઢી તે પર પેટ ભરવાની આવશ્યકતા નહતી. ચિત્રોથી ઉત્પન્ન થતી તમામ આવકને પોતાના દેશના અનાયાશ્રમ, વિધવા સ્થાયક સસ્થા, વિશ્વવિદ્યાલય વિગેરે ધાર્મિક કાર્યોમા આપી દેતો હતો જેથી કેટલાકો તેને ધર્માત્મા પણ કહેતા. અરવિંદના વડી લોની ઇચ્છા તેનું વેપાર તરફ વાળવાની હતી પરંતુ વડીલોની ઇચ્છાથી અરવિંદ પ્રતિકુળ હતો જેમ અને તેમ ચિત્રકળાની ઉન્નતિ કરવામા તેનું લક્ષ હતું.

ભગવાન સહસ્ત્ર રસ્મીની સ્વારી બેએક કલાક થયા નીકળી ચૂકી હતી તેમના કોમળ સોનેરી કીરણો કલકત્તાની ભવ્ય ઇમારતોની શોભામા અધિક ઉમેરો કરતા હતા આ વખતે અરવિંદ મી. ધોશા-લના બગલાના દિવાનખાનામા એક આરામ ખુરશી પર બેસી અમેરીકન ચિત્રયુક્ત માસીક વાચતો હતો. તેટલામા નોકરે આવી એક રખર ટાયરની ખુમ ગાડીમા આવેલી કોઇ બાઇ આવવાની રજા માગે છે એમ ખબર આપી. આવનાર સ્ત્રી બગદેશ નીવાસી માલમ પડતી હતી તથાપિ તેનો પોપાક બગદેશની પડદાપાર્ટી સ્ત્રીઓથી વિભક્ત હતો. તેના પગમા રશીયન લેધરના ખૂટ હતા અને ઢાઢાની મલમલ જેવી પાતળી રેશમની ગુલાબી સાડી પહેરેલી

હતી. અંદરના ભાગમાં લાખી ખાયતુ ઝરીયન પોલકું પહેરેલું હતું પોલકાના ખિસ્સામાં ધડીઆળની રત્નજડિત સાકળી શોભી રહી હતી. તે તરૂણીની વય વીશ વર્ષથી વધારે નહતી. તેના સૌન્દર્યની હરીફાઈ કરી શકે એવી સ્ત્રીઓ બગાળામાં અલ્પજ હશે એમ અનુમાન થઈ આવતું. આજે અરવિંદને પ્રથમવારજ મળવા આવેલ છે. તે તરૂણીનો ચોગ્ય સત્કાર કર્યા બાદ અરવિંદ બાપુ વિનયથી બોલ્યા આજે આપે લીધેલી તરદી કયા પ્રયોજનાર્યે છે તે જણાવી રંકને આભારી કરશો ” અરવિંદનું આ સરલ અને વિનયમુક્ત વાણીથી તરૂણી ખુશ થઈ અને રોતા મુખ ઉપર આનંદ અને હાસ્ય ચમકવા લાગ્યા તેટલાજ વિનયથી તે બોલી આપની કીર્તિની પ્રસશા મે ઘણે ઠેકાણે સાબળી છે આપના હાથથી મારી તૈલ મિશ્રિત રંગની પ્રતિમા ચિત્રાવવી એવી ઘણા દિવસથી મારી મનેચ્છા છે. અરવિંદ યોડો વિચાર કરી બોલ્યો હાલમાં મને ખીલકુલ પુરસદ નથી નમતું દયાણુ ઘણું છે. રાત્રીએ ફક્ત ત્રણજ કલાક હું નિદ્રા લઉં છતાં આપે લીધેલો શ્રમ વ્યર્થ નહીં જાય. અરવિંદના આ આશ્વસનથી તરૂણીના મનનું સમાધાન થયું. અને પોતાના મકાનનું એરેસ આપી ચિત્રકાઢવાનો દિવસ નક્કી કરીધો. તરૂણીના જવાબાદ અરવિંદ બાપુના મનમાં તેના વિષે અનેક જાતના વિચાર શરૂ થયા, અરવિંદ બાપુએ પોતાના આયુષ્યનો ઘણો ભાગ સ્વતંત્રતાના શિખરે પહોંચેલા પેરીસ શહેરમાં ગાળેલો હોવાથી તેને હિંદુસ્તાનના અનેક બંધનો અધોગતિના સમગ્ર સમ લાગતા હતા.

નક્કી કરેલા દિવસે નિયમિત સમયે અરવિંદ બાપુની સ્વારી તે તરૂણીએ આપેલા ઠેકાણા પર પહોંચી. તે તરૂણીનો બ્રવ્યા પ્રસાદ કાંઈ મહાન શ્રીમતના મહેલસભ હતો. અરવિંદને મોટરમાંથી ઉતરતો

જોઇ એક ચપળ છોકરો તેની સામે ગયો. અને તેણે વિનયથી સલામ કરી પૂછ્યું “શું આપ પ્રખ્યાત ચિત્રકાર અરવિંદ ધોસ છો ?” અરવિંદ બાબુના મોની ઇસારતથી તે મનોહર કારીગીરીના નમુનારૂપ મહેલમાં લઇ ગયો. તે મહેલ જોતાંજ અરવિંદ બાબુના અત કરણુમાં ગતવા-તનું સ્મરણ થઇ આવ્યું. આ મહેલ મામાવાળો તો નહોતો ?” એવી શકા અધિક અધિક વધવા લાગી પરંતુ તે ઝાઝો વખત ટકી નહી. કારણ અદર દિવાનખાનામાંથી “આપના આવવાથી મને ઘણો આનંદ થયો એવો કોમળ અને મધુસ્વર સાબળવામાં આવ્યો કોકોનો એક કપ તથા વિલાયતી જાડો ચીફ્ટ અરવિંદ બાબુની સામે એક નોકરે મૂક્યો કોકો પી ચીફ્ટ સળગાવી તેટલામાં તે તરણી પ્રથમ જેવા ફરનેબલ અને મનોહર પોશાકથી મજા થઇ તેની સામે આવી બેઠી. તેને જોતાજ અરવિંદ બાબુએ પોતાની બેગ ઉઘાડી એક ત્રિકોણ કૃતિ સ્ટેન્ડ કાઢી ઉભો કીધો બરાબર પોઝીશન પ્રમાણે ઉભા રહો એટલું સાબળતાજ તરણી વ્યવસ્થા પ્રમાણે ઉભી રહી આ વખતે તે તરણુ બગસુદરી સાક્ષાત વનદેવી સમ દેખાતી હતી અરવિંદ બાબુએ પોતાના કામની શરૂઆત કરી તે પ્રસંગમાં તે તરણી અને અરવિંદનું સપ્રેમ મિલન થવા પામ્યું હતું અરવિંદ બાબુએ તૈયાર કરેલું ચિત્ર તે મનોહર મહેલમાં ખુલ્લું મુકવાનો દિવસ હતો. અને તે પ્રસંગે તરણીના આગત સ્નેહી સખધી એને આમત્રણ કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં આપણા ચિત્રકારને આમત્રણ હતું દિવાનખાનાના મધ્ય ભાગમાં ને તરણીની નવી તૈલ મિશ્રિત રંગીન પ્રતિમા સુદર સોનેરી ફેમથી જડેલી ટાંગવામાં આવી હતી. તે જોઇ દરેક ચિત્રકારની અધિક પ્રસસા કરતા તેટલામાંજ અરવિંદ બાબુ આવી પહોંચ્યો જેનો સરવે એ સહર્ષ સત્કાર કર્યો

અને રીતી પ્રમાણે ચાહ ટીરીન લાઇ ચિત્રકારને ધન્યવાદ આપી સર્વ
 વિદાય થયાં ફક્ત અરવિદ તે બગસુદરી શિવાય દિવાનખાનામા
 કોઇ નહોતું પુન તેમનું દ્રષ્ટિમિલન થયું બન્નેમાથી કોઇ એક શબ્દ
 પણ બોલી શકવાને સમર્થ નહોતું તેમની આ સ્થિતિમા દિવાનખાના-
 માની ચિત્ર પ્રતિમા પાછળથી એક વ્યક્તિ અરવિદ બાપુ સાથે આવી
 ઉભી રહી. તે વ્યક્તિને જોતાજ અરવિદની છાતી ધડકવા લાગી. તે
 વ્યક્તિ કોઇ નહિ પણ અરવિદ બાપુના સગા મામા ચંદ્રકાંત મ-
 નસુદારજી હતા. પોતાના મામાને આવી અલ્કષિત રીતે જોતાજ
 અરવિદ બાપુના મનમાં પાછળની સર્વ વાતનું સ્મરણ થઇ આવ્યું.
 બાપુ ચંદ્રકાંત કઠોર સ્વરથી બોલ્યો. “અરવિદ” હજી પણ તારી રીત
 સુધરી નહિ કે ? તે વખતે તને પ્રાણુદાન આપ્યું છે. પરંતુ આજે
 તારી આયુષ્ય દોરીનો અંત આવ્યો સમજ” એટલું બોલી ખિસ્સામાથી
 ખિસ્સો લા બહાર કાઢી પરંતુ સમયસૂક્ષ્મા વાપરી અરવિદે તે દૂર ફેટી-
 દીધી. પરસ્પર દ્વંદ્વ યુદ્ધની શરૂઆત થઇ ચંદ્રકાંતના ડાબા પગનો ધકો
 લાગવાથી એક ગ્યાસલેટનો ડબ્બો મશરૂના ગાદી તકીલાપર ઢોળાયો
 અને તેમાથી ચમત્કારી રીતે આગ ઉત્પન્ન થઇ તથાપિ મામા ભાણેજ
 નું યુદ્ધ પુરું થયું નહોતું યુદ્ધ સમયે તરણ સુદરી મહેલના પાછલા
 ખાગની ગેલેરી આગળ જઇ રડવાની શરૂઆત કરતી હતી. એટલા
 મા ચંદ્રકાંતના માથાપર એક ઇમારતી લાકડું આવી અફળાયું ચંદ્ર-
 કાંત તરતજ જમીન દોસ્ત થઇ મૃત્યુ પામ્યો. હવે અરવિદની દ્રષ્ટિ-
 મા આગ સિવાય કંઇ જોઇ શકાતું નથી. એટલામા પાછલી ગેલેરી
 માથી કોઇ બચાવો એવી બચકર ત્રીસ સામળી પોતાના પ્રાણુની ફરકાર
 ન કરતા અરવિદ તે તરફ ધાવ્યો. તે તરણીને શ્રવના જોખમે પોતાના

બંને હાથમાં ઉચ્ચકી લઈ ગેલેરીઆમાંથી એકદમ કુદી પડ્યો. સુદેવ તરૂણીને કંઈ પણ ધન થવા પામી નહિ. પરંતુ અરવિંદ બાથુ સખત પટકારો અને બેહોશ થયો.

થોડા સમય બાદ અરવિંદ અને સરલાના શ્રીમતાઈબર્યા લગ્ન થયા હતા. એક દિવસ સરલા અને અરવિંદ ઉપર તર્જુવી ગંગેલા વસતોધાનમા સધ્યા સમયે ફરતાં હતા. અરરપરસ હારય વિનોદ ચાલતો હતો એટલામા પાછળથી પૂર્વોક્ત પ્રમાણેજ અરવિંદ હજી તારી રીત સુધરી નહિકે એવો કઠોર અને ગંભીર સ્વર સંભળાયો, પરંતુ તે પ્રેમ હુલ્લાસ મગ્ન થએલ દંપતિના સામળવામા આવ્યો નહિ હોય એમ દેખાયું.

સુખોદક, સસ્તું સરલ ! સુંદર રસીલુ મનોરંજક
અને ઉત્કર્ષક ત્રિમાસિક.

❖ “ આદર્શ જીવન. ” ❖

જેમા સાક્ષરોના લેખો પ્રમિદ થવા ઉપરાંત જેન કોમની સ્થિતિ સુધારવા, યુવાનોને આશિષવાન કરવા તથા કુટુંબોમા ઉચ્ચ વિચારો નવા જમાનાની નિર્મળ ભાવનાઓ દેલાવવા અને તેની સાથે ગૃહ મંદિરોમા ગમ્મન સાથે જ્ઞાન તથા જ્ઞાન સાથે ઉન્નતિના પ્રચાર કરવા પ્રયાસ કરે છે. વર્ષ લવાજમ માત્ર આઠ આના (પાંચેજ સાંચે) અને આવા નજીક લવાજમમા મોટા લાભ થાય છે. લેખો—

મંવંવી વાડીલાલ મુળજીભાઈ.

લિખડી (કડીયાવાડ)

ઑલ ઈન્ડિયા એડવર્ટાઈઝર

એન્ડ

કલધર.

જાહેર ખર્ચરાતું તથા વેચાણના નિયમોનું પદ્ધતિસર વિવેચન કરવાવાળું અને વિવિધ કલાઓના સંગ્રહસ્થાનરૂપ તેમજ તેમા આવતી જાહેરખર્ચરાતું અસરકારક પરિણામ આવે એવી યોજનાવાળું આ એકજ માસિક છે, જેમાં અત્રેના તેમજ પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનોના હસ્તથી ઇંગ્રેજી તથા ગુજરાતીમાં લેખો આવેએવી વ્યવસ્થા કરવામા આવી છે.

લવાજમ ફક્ત રૂ. એ.

All India Advertiser & Kaladhar.

2841 Richey Road,

AHMEDABAD

આમાજીક, નૈતિક, ધાર્મિક, વ્યવહારિક, અને તાત્ત્વીક વિષયોને ઉત્તમ રીતે પ્રતિપાદન કરતું, ગમત સાથે જ્ઞાન આપતું જાહેર પત્રોના ઉંચા અભિપ્રાય ધરાવતું, સાફ અને સસ્તું સચિત્ર માસિક પત્ર **કલધર** જે રસમય કાવ્યો, દ્વિલક્ષ વાર્તાઓ તથા લેખો સાથે દર અંગ્રેજી માસની ખરૂઆતમાં બહાર પડે છે

વાર્ષિક મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦ ટપાલ ખર્ચ રૂ. ૦-૪-૦.

નમુનાની કોપી રૂ. ૦-૨-૦

જાહેર ખર્ચ માટે આ પત્ર એક ઉત્તમ સાધન છે. ભાવતાલ માટે પત્ર વ્યવહાર કરી આજેજ ખુલાસો મંગાવો. વિગ્રહમ ઑફિસ—જામનગર (કાઠિયાવાડ)

જંગી ઉઠાવ. નકલથી સાવધાન રહેજો.

જીલાબની ગોળીઓ—ઘણીજ અકસીર, મુંદર, તેમજ સસ્તી શીશી ૧ની કીમત ૦-૧૦-૦ વાપરીને ખાત્રી કરો વેપારીઓને સાફ કમીશન આપવામાં આવશે.

શિશુજીવન—આજ કે માટે પૌષ્ટિક દવા છે. શીશીની કીમત ૦-૧૨-૦

એનર્જેટીક પીલ્સ—સ્વાદીષ્ટ, પાચક તેમજ શક્તિ વર્ધક છે. ગોળી ૫૦૦ની શીશીની કીમત ૧-૦-૦

સોલ એજટ	}	વધુ માટે લખો—
સી. જી. શાહ,		ડૉ બી. કે. શાહ
કરમસદ, (ખેડા)		મુ નાર. પી. સી. રેલ્વે

શ્રી સરસ્વતી પ્રીન્ટીંગ એજન્સી.

આ એજન્સીમા તમામ જાતનું કામ જેવા કે કાડ, કવર, કંઠાત્રી, વીઝીટીંગ કાર્ડ, પુસ્તકો વગેરે ઘણાજ સસ્તા આવે છપાવી આપવામાં આવે છે, એક વખત કામ પાડી ખાત્રી કરો.

શ્રી સરસ્વતી પ્રીન્ટીંગ એજન્સી

બેંગમપુરા-સુરત.

ખાટલીવાલાની કવીનીનની ટળેટસ ૧ એનની ૧૦૦ ખાટલીવાલાની કવીનીનની ટેબલેટસ ૨ એનની ૧૦૦ ખાટલીવાલાનું એગ્રીમીક્ષચ, તાવ, મેલેરીયા વીં માટે ખાટલીવાલાની ટોનીક પીલ્સ, શીકા ચેહેરાવાલા અને નાતવાનો માટે, ખાટલીવાલાનો દુધ પાઉકર દાંતોની જલવણી માટે. ખાટલીવાલાનો દરાજ તથા ફીડ કવચ માટે મલમ. દરેક દવા વેચનારને ત્યાંથી મળી શકશે. અથવા ડાકટર એચ. એલ. ખાટલીવાળા સન્સ એન્ડ કોં લીં નાં ૪૩૧ વરલી, દાદર મુબઇ મધેથી મલી શકશે

શરત કે યુક્તિ ?

લે.-પન્નાલાલ ડાહ્યાભાઈ ઝવેરી
તે માણસ જડો હતો, ચોખ્ખા કપડા પહેરેલાં હતા બરા
વદાર મુખ હતું તેણે ચેકનો સ્ટ્ર પહેર્યો હતો તે 'આનંદ
ભૂવન લોન્'માં દાખલ થયો, અને જાણે પોતાનું જીવન ન હોય તેમ
જ્યાં મી. અર્જુનલાલ ઇન્જિનિયર પર વિરાજી આખપર ચક્કા લગાવી
ન્યુસપેપર વાંચવાની લહેજતમાં પડ્યા હતા ત્યાં દાખલ થયો 'ગુરુ
મોર્નીંગ સર ! આ લોન્ના મેનેજર કોણ છે ?' તેણે પુછ્યું.

'સેવક પોતે આ લોન્નો મેનેજર છે સાહેબ' મી અર્જુનલાલે
નમ્રતાથી ઉત્તર વાળ્યો. તે આવનારે ટોપી માથા ઉપરથી ઉતારી
રૂમાલથી પ્રસ્વેદ ધુલ્યો અને રૂમાલ ફરકાવતા ઓરડામાં ફરવા
માડ્યું 'હીક' મારે આપની સાથે કાંઈ વાત કરવી છે. કાંઈક
ખાનગી આપણે અહિં ફિકર વગર વાત કરી શકીશું 'ધણી
ખુશીથી' મી અર્જુનલાલે થોડો સમય અન્યથા થયા પછી કહ્યું
મેં આપને મારા રૂમમાં તેડ્યા હોત પરંતુ ત્યાં મારી પત્ની નિદ્રા
લે છે અને ત્યાંથી એને ઉઠાડી શકાય નહિ વળી જમનારાઓ
હમણા આવતા નથી, હજી વાર છે. લગભગ દહાડો ઉતરતા આવશે.

'અરે ! આ બહુ સારો છે' ચેકના સ્ટ્ર પહેરેલ મનુષ્યે કહ્યું.
અને ત્યાર પછી તે મોજથી ભીતને અડેલીને ઘેરો 'તમારે ત્યાં
આજે એક વાગે મીનખાની-પાર્ટીનો ઓડર છે ને'

‘ અર્જુનલાલે બવા ચઢાવ્યા ’ આપ સાહેબ .. અર્જુનલાલ ખોલવાનું શરૂ કરતા હતાં એટલામાં પેલાએ તેને અટકાવ્યો ‘ હા ! હા ! ’ સમજ્યો તમે માફ નામ અને ધધો જાણુવા માગો છો ? ’ આ રહ્યો મારો કાર્ડ કદાચ તમે માફ નામ જાણુતા હશે.

મી અર્જુનલાલે નીચે પ્રમાણે વાચ્યું

મી. એમ એમ મુન્શી

‘ કાક ! નહિ સાહેબ ! તેણે યાદ કરતા કહ્યું ‘ મને આપનું નામ યાદ આવતું નથી ’

મી મુન્શીએ નિશ્વાસ મુક્યો

“ નહિ ! તેણે કહ્યું આટલીજ મારી કાતિ ચાલો કાંઈ નહિ. મેં તમને કહ્યું કે આજે તમારે ત્યાં એક પાર્ટી-કલમ આવવાની મર બાકકૃષ્ણ. વામન ડા. નલિનીકાન્ત અને બીજા મિત્રો છે હવે જુઓને આમ છે કેટલાક વચ્ચે સરત રમાઈ છે તેમાં એમ છે કે સર બાલકૃષ્ણ મને ઓળખે છે, હવે શરત એવી છે કે તેમની પામે હોઈ છતાં હું ઓળખાઉં નહિ એવું કરવું છે, મર બાલકૃષ્ણ કહે છે કે તેઓ મને ગમે ત્યાં પણ ઓળખી કાઢશે, ત્યારે આજે મારે એવી રીતે હાજર રહેવું જોઈએ તેઓ મને ઓળખી શકે નહિ, હું મહત્ત્વ વિચારમાં પડી ગયો હતો કે જરૂર હવે માંગ નામની કાળી ટીવી થવાની ’ પરંતુ આજ સવારે મને એક બહુજ સુંદર વિચાર આવ્યો હું આપની હોટલમાં વેઇટર તરીકે રહીશ ”

‘ એક વેઇટર તરીકે ? અર્જુનલાલે તેજ શબ્દ અભ્યખીયી ફરી ઉચ્ચાર્યો.

‘હા’ મી મુન્શીએ પોતાની જાડી આગળી ખીજ હાથ ઉપર નાખતા કહ્યું “મારી પાસે વેધટરનો ડ્રેસ બનાવડી મોઢું, બનાવવાનો સામાન વિગેરે સર્વ તૈયાર છે ફક્ત તમારી હાનીજ વાર છે અને તમારા માણસોની ચોકસ મહેનત જોઈએ જો આ પ્રમાણે બરાબર બનશે તો એ લોકોની ખરેખરી મસ્કરી થશે અને હું શરત જીતીશ અને ‘ધાર છુ કે હું જરૂર જીતીશ અને જેથી પાર્ટીની ગમ્મતમાં વધારો થશે તમારા લાભમાં પણ એવી વધારો થશે” મી અર્જુનલાલે ચોડો સમય વિચાર કર્યો ‘હીક માટે કાંઈ એમાં વાધો નથી મીં મુન્શી’

‘તમે એ સાહેબના મિત્ર છો તમે ખાત્રી આપો કે એમાં મને કાંઈ નુકશાન નહિ થાય અને કામ તોફાન નહિ થાય

‘નુકશાન ! મીં મુન્શીએ આશ્ચર્યતાથી કહ્યું’ ભલા માણસ ઉંદો ઉત્કાર માનો કે તમારૂં વર એક જાહેર ખબરનું સ્થાળ થઈ પડશે આજની આખી વાર્તા કાલે આખા શહેરમાં ચર્ચાશે

‘હવે ત્યારે તમે શું કરવા માગો છો ?’ મી અર્જુનલાલે કામ ન બોલતા કહ્યું

‘અરે કાંઈ નહિ’ તમે તમાની ખીજ વેધનટરોને કહેજો હું આ પાર્ટી માટે આવેલો નોકર છું તમારા માણસોને બહુ કામ ન સોંપતા હુંજ ઉપાડી લઉંશ તમે તમારા માણસોને ખરી વાર્તા નિવેદન કરશો તો કદાચ કોઈ અદર ચાડીઓ હશે તો વાત ઠી નલિનીકાતને માલમ પડી જશે. કારણ કે એ બહુ ચર્ચા છે”

‘પણ’ મી અર્જુનલાલે વાધો ઉઠાવ્યો ‘મારા વેધટરો તમને જોળખશે કારણકે ટેબલ પાસે ઉભા રહેવું એ બહારથી જેટલું સહેલું દેખાય છે તેમ નથી. મી મુન્શીએ હસી દીધું

‘અરે ! એ તો ધણીજ નજીવી વાત છે’ મુન્શીએ કહ્યું ‘મેં એનો ધણી સારી રીતે અભ્યાસ કર્યો છે, એ તો મારા ધધામાનો એક ભાગ છે તમે જાણતા નથી ? કેટલીએ વાર સ્ટેશન પર બજવી બતાવ્યું હશે તમારા ટેબલ સાફ કરનારા કદિ પણ મને ઝોળખી શકવાના નથી તેને માટે તો મારા ઉપર પૂર્ણ ભરોશો રાખજો. ચાલો હવે હું જઈશ ?’

મી. મુન્શીની ચક્ષુમાં કાઠ હાસ્યનો આવિર્ભાવ જણાતો ન હતો પરંતુ મી અર્જુનલાલે હસી દીધું

‘ધણુ સાર ત્યારે મને તમે દરેક જોખમદારીથી છુટો કર્યોછે”

‘બસ ! મારા ઉપર ભરોશો રાખો’ મુન્શીએ ફરીથી ખાત્રી દાખવતા કહ્યું

‘ચાલો હવે એ તો નક્કી થયું હવે એક માણસ મને સોંપા નેં પછી હું તમને એક ખાસ રૂમ આપવાને કહીશ જ્યાં હું મારો ટ્રેસ પહેરી સજ્જ થઈશ હવે આ પ્રસંગે મારું નામ ત્રીકમ રાખજો, યાદ રહે એવું અને જોલવાને પણ સહેલું કેમ યાદ રહેશે ? ત્રીકમો’

‘ત્રીકમો ?’ અર્જુનલાલે યાદ કરતા કહ્યું, ‘હા ! હા ! ! બહુજ ફક્કડ ! ! ! હું નક્કી યાદ રાખીશ’

* * * *

ટાઇમ પ્રમાણે પાર્ટીના મનુષ્યો આવી પહોંચ્યા

મી અર્જુનલાલને આનાથી પોતાને માટે ઘણું માન ધાર્યું અને પાર્ટીને તન મનની મદદથી ખૂશ કરી અને પોતે પણ મી મુન્શી ઉરફે ત્રીકમોની મેનેજમેન્ટથી રમુજ પામ્યો વળી એની બરો-બર એક વેધર જેવી વર્તણૂક જોઈ તે આશ્ચર્ય પામ્યો

પરંતુ હવે મી અર્જુનલાલની મુદ્રાપરથી રમુજપણું જનું રહ્યું અને જેવા એક બે જણ કહ્યા કે તરતજ તે પાર્ટી આપનાર સદગૃહસ્થ સમીપ ગયો “કેમ સાહેબ ! દરેક ચીજ ટેરટપ્પણ બની હતી ને ?”

“હા ! હા ! ખૂબ સરસ ! ! ! એકસેલન્ટ પાર્ટી વેષ્ટરો પણ રેગુલર આના કરતા ઘણું સરસ હોયજ નહિ ?”

“આવું સાબળીને ધણોજ ખુશ થયો છું” ની અર્જુનલાલે પ્રસાદા કહ્યું “ખાસ એશિયન બનાવ્યું છે”

“બીલ આપો હવે કારણકે હમારે ધણા જલ્દી અહીંથી જવું છે” સર બાલકૃષ્ણે કહ્યું

“હમણાજ બનાવી આપું છું નાહેબ” એમ કહી તે એકદમ પોતાના રૂમમાં દોડ્યો

‘બાર ને બે ચૌદ ને છ’ ટોટલ ઉમેરતા ઉમેરત હાસ્યથી કબગામ જતા અર્જુનલાલ બજાડ્યો ‘અને હવું આનાથી અડધા તો કોડડડી બના થશે. આના જેવી કમાણી ક્યા ?’

તે કહ્યો અને પોતાના નાના ઓરડાના દ્વાર પ્રતિ ગયો પણ આ ના ? દ્વારને બાહારથી તાળુ મારેલું હતું એક મીનીટ મી મેને-જર મત્રમૂઢ જેવો અન્યથામા ગરકાવ થઇ કિબો રહ્યો તેણે સા-ડળ જોરથી ખખડાવી અને બરાડ્યો ‘કોણે તાળુ દીધું ? કિબાડો ?’ પરંતુ એની ઓરડી એવી જગ્યાએ હતી કે કોઇનું ધ્યાન બેચાલ નહિ આખરે એને કોઇએ બોલતા સાંભળ્યો ‘આ બારણું જલ્દી કિબાડો કોઇ ગધેડાએ મને અદર પુર્યો છે આવે વખતે પણ મશ-કરી ! જલ્દી કરો અને બીજા માણસોને બોલાવો.’

આખરે ખારણુ ઉઘડ્યું જેવો તે દાર બહાર નિકળ્યો કે પોતાની હોટલમાંથી એકદમ બહાર પડ્યો. અને આખરે ‘આનંદભૂવન’ ના માલિકે સર બાલકૃષ્ણને ગાડીમાં બેસતા પકડ્યો.

‘શ્વેતોજ દિલ્લીર છું સાહેબ કે બીલ લાવતા હીલ થઈ આ રહ્યું બીલ’ હાફતાં હાફતાં મી અર્જુનલાલે કહ્યું સર બાલકૃષ્ણે અન્યબીથી તે બોલનાર તરફ જોયું અને બીલ તરફ જોયું પછી મી અર્જુનલાલને ઉદ્દેશી ને કહ્યું ‘આ શું ઘોડાળો છે ? મેં દરીક મિનિટ અગાઉ તમારા એક વેઇટરને બીલ ચુકવી આપ્યું છે ૧૮ રૂપિયા ૩૦ પૈસા અને પાંચ પાંચની બે નોટો. તે છતાં વળી મને પુછો છો ?’

તમે એક વેઇટરને આપ્યા ?’ મી. અર્જુનલાલ વિમાસણમાં પડ્યા ‘મને પૈસા મળ્યાજ નથી’

સર બાલકૃષ્ણે ધ્યાન નહિ આપ્યું ‘હું શું કરી શકાશ હવે ?’ મારી પાગે તમારી રબરસ્ટામ્પની રસીદ છે તમારી એવે સમયે કશી ચાલ્યા જવાની અગત્ય ન હતી તે તમારો એક વેઇટર હતો, સફ મૂટ પહેર્યો હતો અને ગુલાબી મુખ હતું એણે બે મીનીટ પછી જ્યારે મેં તમને બીલ માટે પુછ્યું ત્યારે આણી આપ્યું હતું

મી અર્જુનલાલ વિચારમાં પડ્યા પરંતુ એકદમ પુછ્યું

‘તમે સાહેબ-તમે સાહેબ કોઇ મુન્શી નામના ગૃહસ્થને ઓળખો છો ?’ નિરાશપૂર્ણ અવાજે અર્જુનલાલે પુછ્યું. એક એકટર છે’

‘મુન્શી-મુન્શી’ ફરી ફરી યાદ કરી સાહેબ બોલ્યા ‘નહિ કંઈ નહિ-કેમ ?’

‘નથી ઓળખતા ? મી મુન્શી’ જે તોપખાનાવાલાનો પાટ ફરે છે શારદા ભૂવન થીયેટરમાં’ અર્જુનલાલે વકીલની માફક પ્રશ્ન કર્યો. અર બાલકૃષ્ણે વિસ્મયતાની નજરે પ્રશ્ન કરનાર તરફ જોય

‘મી અર્જુનલાલ ?’ સગ બાલકૃષ્ણે દયાથી એના તરફ જોઈ કહ્યું ‘તમને મેડ હાઉસમા મુકવા જોઈએ’

સર બાલકૃષ્ણ ગાડીમા બેઠા અને કોચમેનન હાકી મુકવા કહ્યું ગાડી ગઈ અને મી અર્જુનલાલ વિભાસતાજ રહ્યા

એક ક્ષણ બિચારા અર્જુનલાલ દિલ્લગીય થઈ ઉભા આખરે પોલીસની યુમથી એ ચમક્યો અને લાંજમા દોડ્યો. ‘મુન્શી-ત્રીકમા ડામીશ-ત્રીકમા !’ એકદમ જોરથી અટક્યા વીના એણે બૂમ પાડવા માડી ‘જાવ ! એની પછવાડી જાવ ! જે એ લુચ્ચાને પકડી લાવશે તે પાચની નોટ છતશે હજી એ બહુ દુર નહિ ગયો હોય.’

પણ એને એમ લાગ્યું કે જો તે પોતે ગયો હતો તો કઈ વળતે પરતુ હવે બધી શોધ ખાટી છે એક ખાળ કરનારને તરતજ એક ડિટેક્ટીવ મળી આવ્યા જેણે સાધકલ નિશાનીઓ શોધી કાઢી અને તે નિશાનીઓ હાઇ રોડ સુધી ચોખ્ખી માલમ પડતી હતી

પોતાની પત્નીના કલ્યાણી અને કેટલાક મહેણાથી એ ડિટેક્ટીવ ઇન્સપેક્ટરની ઓફિસમા ગયો ત્યાં ડિટેક્ટીવે બિચારા અર્જુનલાલની વાર્તા ધ્યાન પુર્વક સામળી અને છેલ્લે નરમાસથી કહ્યું

એ તો મહાન ઉદાવગિર માધવ હશે એક વખત એ રમોઈઓ હતો ત્યાથી એના શેઠનો કાષ્ટક સામાન ચોર્યો હતો પછી એને પાચ વર્ષની કેદ થઈ-કેદમાંથી છુટ્યો-ઉત્તર હિંદ ગયો-નાટકશાળામા રહ્યો એક કોમેડિયન ગાયક ને નામે બહાર પડ્યો ત્યાર પછી એક ડઝન તહોમતો એના ઉપર છે મહા લુચ્ચો અને ચપળ છે હજી પકડાતો નથી.

આવો મજનો રિપોર્ટ વાચી રહ્યા પછી ડિટેક્ટીવે કેટલાક સવાલાં પુછ્યા અને તેના જવાબો લીધા પછી કેટલીક નોંધ કરી લીધી અને અર્જુનલાલથી છુટો પડ્યો. ‘કાંઈ ખબર પડશે તો કહીશ’

એવો નિર્થક ઉત્તર આપ્યો. મી. અર્જુનલાલે કપાળ કુટયુ અને બોલ્યા
'આ શુ? શરત કે પૈસા પેદા કરવાની એક નવી પેટર
યુક્તિ. !'

પ્રિય વાચક ? આવા ઉઠાવગિરથી ચેતતા રહેજો હવે મી અર્જુનલાલ પોતાની પતિની સમિતિ લીધા વિના કશુ કામ કરતા નથી

ઉઠાવગિરો ! રખે તમે કોઇ આ યુક્તિ પકડતા. કારણ કે શેરને
માથે સવાશેર છેજ નેમ મી. બનાવટી મુન્શી પણ કોઈ દિને પકડાશે

ઘડાલા વાચક ? હાલ તો મી અર્જુનલાલને 'આ શુ ? શરત કે
યુક્તિ' ના વિમાસણમા પડતા મુકી તમારી રજ લઇશ વખત આવ્યે
એના પકડાવાની વિગત 'પુપ્પહાર' દારજ આપને નિવેદન થશે અગતુ.

❧ સમાપ્ત. ❧

તદન મફત મળતુ

દંપતિ ધર્મ માસિક પત્ર.

ઉત્તમ વાચન પ્રેર પાડનાર અત્યુત્તમ માસીક, જેમા વિદ્વાનો
ના લેખ આવશે લવાજમ મિલકુલ નહિ પોરત ખચ મટે ચાર
આના (હીંદુસ્તાન બહાર નવ આના) મોકલી મગાવો હજારો ગ્રાહક
થાય છે જાહેર ખખર માટે ઉત્તમ માધન, તમુના માટે અર્ધા આના-
ની ટીકીટ મોકલવી

મેનેજર-‘દંપતિ ધર્મ’

અમદાવાદ

લેખક — પત્રાલાલ ડાહ્યાભાઈ ઝવેરી.

૧

મીઠાધવાણાની દુકાન હતી એક ફાટા તુટા વસ્ત્ર પહેરેલો
ગૌરવર્ણી યુવાન ભિક્ષુક દયામણે મુખે દુકાનદાર સામુ જોઈ રહ્યો
હતો કિતુ દુકાનદારે તેને એચાર ગાળ ચોપડાવી તેને હાકી કાઢ્યો.
નિરાશમુખે તે ચાલ્યો જતો હતો એટલામા પછવાડીથી કોઈએ ખૂમ
મારી 'દેવેદ્ર' તે ભિક્ષુક કે જેનું નામ દેવેદ્ર હતુ તેણે પાછળ જોયુ
'મારી પાછળ પાછળ આવ' દેવેદ્રએ તે મનુષ્યની આરાતુ પાલન કર્યું
થોડે દુર ગયા પછી તેઓ એક ગત્રીમા આવ્યા અને એક ગૃહમા
પેડા 'માધુ ! આને સામુ ચોળી નહાડ' એક નોકરે આવી દેવેદ્રનો
હાથ ડાલ્યો અને આથ રૂમમા તેડી ગયો 'અને સારા કપડા પહેરાવી
અહિ લાવજે' હુકમ પ્રમાણે દેવેદ્રને નહવાડી સારો ટ્રેમ પહેરાવી તે
મનુષ્ય સન્મુખ હાજર કર્યો 'હીક !' જાઓ એને સારો ખોરાક
ખવોડો '

તરતજ ટેબલ ઉપર જાતજાતની વાનીઓ, ફૂટ વિગેરે આવી
પડયુ દેવેદ્રના પેટમા એ વેનનો ખાડો પડ્યો હતો તેથી જરાએ
જરા ઉડાવી ગયો પરતુ ખાધા પછીજ તેને માલમ પડયું કે જીદ-
ગીમા આજેજ તેનું પેટ અકળાય છે આ સમયે એની કાતિ એક
ગજવશીને શોભે એવી હતી. "જે દેવેદ્ર !" તે મનુષ્યે કહ્યું.

“અહિ જે કંઈ થાય અને તારી જોડે ગમે એમ વર્તન થાય તને ગમે ત્યાં લઈ જવામા આવે તે વિશે તારે એક શર્ફ પણ ઉચ્ચાર ન કરવો. તારી જીદગીને કોઈ વાતની પણ હાનિ થશે નહિ ” દેવેદ્રે ડોકુ હલાવ્યું, પછી તે મનુષ્યે જે નોકરોને ઇશારત કરવાથી તેઓએ દેવેદ્રની આખે પાટા બાંધ્યા, પછી એને ઉચકી લઈ જવામા આવ્યો. જ્યારે એની આખેથી પાટા ખોલી નાખવામા આવ્યા ત્યારે એને માલમ પડ્યું કે તે એક થિએટર જેવા મકાનમા છે સામે ગેલેરીઓ છે અને ત્યાં કેટલાક મનુષ્યો ખેડેલા હતા નીચે એક ખુરશી અને ટંગલ માટેલા હતા ખુરશી ઉપર એક ભવ્ય મુદ્રાવાળો અને મોટી મુઠોવાળો મનુષ્ય બેઠેલો હતો તે આ મડળનો ઉપરી હોય એમ લાગતું હતું દેવેદ્રે તો આ બધું જોઈ ગભરાઈ જાયો અને આ ઘડી ઘડીના ફરફારે જોઈ એને સ્પર્શની બ્રાતિ થઈ “દેવેદ્ર આમ આવો” તારે ફક્ત એક કામ કરવાનું છે આજથી એક મહીના સુધી તને મોજ મળશે બરોબર આવતી તા ૬ હીએ તારે જે શર્ફ વાપરવાના છે જે તને અમે એક મહિના સુધી શીખવીશું અમે તને તે દિવસ કોટ પેટ, ડાકર, ટાઈ વિગેરેથી ક્યાં સમા સજ્જ કરી ફરે કલાસ વિક્ટોરીયામા બેસાડી લઈ જઈશું. તને અમે ગવર્નર તરીકે ઓળખાવીશું તારે ગવર્નર જેવો રોજ રાખવો તને “વીટી સ્ટીમ એન્ડ કો હાઇ કલાસ ગુડસ સ્ટોર” ની દુકાનમા લઈ જવામા આવશે ત્યાં તને જે કાંઈ માલ અમે બતાવીએ તે તારે રાખવો પછી તને એક ખાસ રૂમમા બેસાડવામા આવશે. ત્યાં તારે આ જે શર્ફ વાપરવાના છે જે કંઈ તને પુછે તેના થસ કે નો જવાબ દેવો તને એક ન્યુસપેપર આપવામા આવશે તે વાચાનો ડોળ કરવો આ પ્રમાણે તારે કરવાનું છે, થશે કેની? નહિ તો પછી પેલા જે યત્ર વચ્ચે તારે માથું મુકવાને

તૈયાર થા કારણકે અમારી આજ્ઞાનુ જે પાલન નથી કરતો તે અહિંથી છુટતો નથી જતો અને જે આજ્ઞા પાલન કરે છે તેને રોજ મિષ્ટાન્ન મળે છે

દેવે દ્રે કથ્યુ “ ભયશાળા ! હુ તો તમારી ગાય છુ તમે કહો તે કરીશ.”

દેવે દ્રને ધીમે ધીમે કળવવા માડ્યો મિષ્ટાન્ન ખાવાથી અગળળ અને તેજસ્વિતા વધી હતી

૨

આજે ૬ ડી તારીખ છે, સવારથી રસ્તો સાફ થાય છે પાણીની છટકાવ શરૂ થયો છે રામપૂરથી ગમ્મ કાલે તાર આવ્યો હતો કે મદ્રાસના ગવર્નર સાહેબ પધારવાના છે અમુક કરી તરત આલ્ખા જવાના હોવાથી કામ ધામધુમની જરૂર નથી ”

સવારના નવ વાગ્યાના સમય હતો ગવર્નર સાહેબની ગાડી શહેરમા આવી પહોચી આગળ પાછળ બંધ ઘોડેસ્વાર હતા ગાડીમા ગવર્નર સાહેબ તથા તેમની સામે તેમનો પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી બેઠેલા હતા ‘ડી કેકોળાદ એ ડ કો’ ની મોટી દુકાન કુલ પાન તોરણથી શણગારાઇ હતી પ્રાઇવેટ સેક્રેટરિએ કાઠક ગવર્નર સાહેબના કાનમા વાત કરી બને કિર્પા મી કેકોળાદ જતે લેવા આવ્યા. ગવર્નર ને દરેક જતેનો માલ બતાવવામા આવ્યો મી કેકોળાદ તો અડધા અડધા થઇ જતા હતા જે માલ પ્રાઇવેટ સેક્રેટરીના હાથમા હોય તે માલ માટ ‘યસ’ કહી તે સધળો માલ ગાડીમા મોઢલાવ્યો હવે ગવર્નર સાહેબને મેનેજર્સ ઓફીસમા બેસી જરા રેસ્ટ (વિસામો) લેવા વિનંતિ કરવામા આવી ગવર્નર સાહેબને બેસાડયા પછી પ્રાઇવેટ સેક્રેટરિએ મી કેકોળાદને બોલાવી કહ્યુ ‘મેમ સાહેબના પેટમા દુ-

ખવાથી આવી શક્યા નથી તેથી તેમની પસદગી માટે આ માલ તેમને ઉતારે જરા મોકલાવીએ છીએ તમે માલનું લોસ્ટ ઉતારી લો ગવર્નર સાહેબને મેં એ વિષે વાત કરી છે’

‘અરે ! હવે લઈ જવોને સાહેબ ! ઉતારે આવી ખીલ લઈયું. હમણા હીઝ એક્સેલ્-શીની મેનેજમેન્ટમાંથી ચુકવું ના જોઈએ’ મી કેકોબાદે કહ્યું મી, કેકોબાદે ગવર્નર સાહેબ પાસે ગયા અને ગાડી ઘોડેસ્વાર ઉપડી ગયા મી કેકોબાદે રૂમમાં દાખલ થયા, ગવર્નર સાહેબ ન્યુસ વાચતા પડ્યા હતા ત્યાં મી કેકોબાદે જે ઇન્વિશમાં વાતચિત કરી હતી તે વાચકોના ખુલાસાથે ગુજરાતીમાં આપીશું

કે—માઇ લોર્ડ ! ‘ગુ આપના મેમસાહેબ મીક છે ?’ ગવર્નર સાહેબે ન્યુસપેપરમાંથી ડોકું બહાર કાઢી જવાખ આપ્યો ‘યસ’ કહ્યું એ સામળીને ઘણો ફિદગીર થયો છું ગ-યસ એટલામાં એક નોકર બરફ શરબત નાખેલું કોલ્ડટ્રીકનું એક ગ્લાસ ગવર્નર સાહેબ માફ લાવ્યો સાહેબને આપવાથી તે ગટકાવી ગયા માઇ લોર્ડ ! કાઇ ટીફીન’ ! ‘નો’ મી કેકોબાદે બહાર ગયા અને યોડા સમયમાં પાંચ આવ્યા ‘મેમસાહેબ બહુ સિરિયસ સીક છે’ ‘યસ’

‘હજુ આવ્યા નહીં યોડા સમયમાં આવશે કે ?’ ‘યસ’ વળી મી કેકોબાદે ગયા ને આવ્યા ગવર્નર સાહેબ, મી કેકોબાદે બહાર જાય એટલે ન્યુસની બહાર જોતા અને આવે કે વાચતા મડી પડતા વખત વીતવા લાગ્યો. કલાક થઈ ગયો તો પાંચ ગાડી આવી નહીં

‘માઇ લોર્ડ ! ગાડી ક્યારે આવશે કાંઈ અડસ્ટું બાંધ્યા છો?’ ‘નો’ ગવર્નર સાહેબ જોરથી ખરાડ્યા, મી કેકોબાદે આવા કંઠાર

જવાબથી ગભરાયા અને ભાગી ગયા તે કલાક સુધી પાછાજ નહીં આવ્યાં. મી કેકોળાદને જમવાનો ટાઇમ થયો આખરે પાછા રૂમમાં આવ્યા અને જોયું તો મર્વનર સાહેબ ઉધમાં પડેલા હતા મી કેકોળાદ અનુચિત થયા બેચાર નરમાસથી યુમ પાડી પણ સાહેબ કાંઈ જાગૃત થયા નહીં સાહેબનો ઘડિયાળનો અછોડો બહાર નિકળી પડ્યો હતો મી. કેકોળાદે બારીકીથી તપાસ્યો તો પૈચગોલ્ડનો માલમ પડ્યો વળી સાહેબ ઉધમાં કાંઈ ગુજરાતીમાં બબડતા માલમ પડ્યા. આથી બેઠમમાં વહિ થઈ મી કેકોળાદે જોરથી યુમ પાડી ‘તમે કોણ છો સાહેબ’ જાગી ઉઠ્યા અને ગભરાતા ગભરાતા બોલ્યા “ભઈ શામ ! ભઈ શામ !” તાડ નામ યુ ? ” ‘મારું નામ દેવેદ્ર બિખારી’ લગભગ રડી દેતા સાહેબે જવાબ આપ્યો મી કેકોળાદે બેચાર લપડાક તેને લગાવી લીધી બધા કપડા ઉતારી લીધા અને ફાટા તુટા પહેરાવી પોલીસમાં સોંપ્યો બળરમાથી જતા બધાએ એને ઓળખ્યો પોલીસ ગેટના માણસોએ પણ ઓળખ્યો. એને ધમકી આપવાથી બધી વાત કહી દીધી હવે પોલીસો દોડાવ્યા પણ કંઈ પત્તો મળ્યા નહીં. પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી બનીને આવેલો તે મડળનો ઉપરિ હતો ઘોડે સ્વાર કાચમીન બધા મડળનાજ હતા રામપુરથી તાર મુકનાર એક મહીનોજ થયા નોકરીએ રૂબો હતો. અને હવે તેનો પ-તો નથી

પ્રિય વાચક ! હાલતો દુષ્ટ મડળને શ્રાપ આપી, મી કેકોળાદને ૧૫-૨૦ હજાર માટે રડતા મુઠ્ઠી દેવેદ્રને કેદમાં સળડતો મુઠ્ઠી વિરમીશ.

અમારી “પુષ્પહાર” સીરીઝના બદલામાં નીચેના માસિકો અને પુસ્તકો તેમના પ્રકાશકો તરફથી મળ્યા છે તે માટે તેમના આભારી છીએ.

૧ “પાટીદાર પ્રકાશ”-તત્રી ગોવિંદજી જીવજીજી જલાલપોરકર. તરફથી તેના ૫-૬-૭ અંકો મળ્યા છે. જાતી વિષેના સમાચારો અને જાતીની ઉન્નતીના ઉપાયો સારી રીતે ચર્ચાય છે અને એ બધુને જાતીસેવાના કાર્યમાં વિજય ધરૂછીએ છીએ.

૨ “માનવ-વિકાસ”-પ્રકાશક પ્રભાશંકર ગોવીંદરામ ગુડેલ તરફથી ઉક્ત માસિકના પ્રથમ વર્ષના ૩-૪ અંકો મળ્યા છે. શરૂઆતથીજ વિદ્વાન લેખકોના લેખો આવે છે બલિયમમાં સારું કામ કરશે એવી આશા છે.

૩ “કલાધર” તત્રી ગિરધરલાલ અબારામ ત્રીવેદી તરફથી ૧-૨ અંકો મળ્યા છે.

૪ “વિચાર-પુષ્પમળા” પુષ્પ પાંચમુ, પ્રકાશક નૃસિંહદાસ બી. વિલાકર આ પુષ્પમાં બંગાળાના સુપ્રસિદ્ધ લેખક રવિન્દ્રનાથ ટાગોરના “સમાજ” નામના પુસ્તકનો અનુવાદ છે, કવિ મહાગણી-સ કરની કલમથી અનુવાદ થયો છે, ખાસ વાચવા યોગ્ય છે.

૫ “હિંદુ ટાપુઓમાં હિન્દીઓની રથીતી”-અનુવાદક કુબેર ભાઈ ઝવેરભાઈ પટેલ. મૂલ્ય માત્ર ૦-૬-૦ આ પુસ્તક વાચતા દૈન્ય બરાબ આવે છે, કોઈ હૃદયગુન્યની આંખમાંથીજ આ પુસ્તક વાંચી આસુ ત્રિફિ નીકળે.

એ શિવાય પ્રાતઃકાલ, દશાશીમાળી હિતેન્દ્ર અક-૭, શ્રાવક શ્રાવીક ધર્મ, સુદર્શન શેઠ અને શીલ મહીમા વગેરે મળ્યા છે, અવલોકન હવે પછી.

ચારુતરનું અમૃતબિંદુ.

(અસલ માલ સરકારી રજીસ્ટર્ડ નં. ૮૩૧-૧૦ વાળો)

સઘળા પ્રકારનો શરીરનો દુખાવો, લકવા, રુધીવા. સુગ, ચુક, ઉલટી, ઝાડો, મરડો, અરચી, અજીર્ણ, ખાસી, દમ, સલેખમ, મરડી, માથાનો દુખાવો, દાન કે દાઢનું કળતર, અવાળુનો દુખાવો, મોમાથી દુર્ગંધ જુટવી, મળગ આવવી, કાનનું પાકવું, પડ વહેવું, આંખો દુખી, શરીરે માંજ આવવ, ધા લાગવા, ધમારા પડવા, હાથ પગમા સ્ત્રીગ પડવા, લોહીનું નીકળવું, વાનું પાકવું ધામા જીવ પડવા, રાઝણ, નાસુર, પીત્તસ, મુસ્તી, બેચેની, નખખાઈ, નામદાઈ, હરસ, પ્રમેહ, ચાળી, વિસ્કંડીક, ખરોલ, અડઢિ પ્રદરોમ, કોઈ પણ ગ્નાનો તાવ, વાળે, નહાર વિગેરે અનેક રોગ આ એકજ દવાથી નહાલ દુ થાય છે, વળી ભમરી, મધમાખ, રીછી વગેરેના ડખ ઉપર આ એક જલદુધ દવા છે માકડ, મન્ગર, વદા, કરોળીયા, કસારી, ઉલેધ વિગેરે નુકસાનકારક જનુઓનો નાશ છે. કીંમત દરેક સીસીના રૂા. રાા વી પી થી રૂા રાાા. અગર પોષ્ટેજ સાથે રૂા. પાા આપીને બે મીસી “ચારુતરનું અમૃત-બિંદુ” ખરીદ કરશે તો એક ગજવામા રાખવાનું અસલ રાસકોપ સીસ્ટમનું ઘડીયાળ બક્ષીસ આપીશું

ચાલીનું હથે બાંધવાનું ઘડિયાળ મફત બેઠએ તો અમૃતબિંદુની વણુ સીસી મગાવવી, વી પી ખર્ચ સાથે ૩ ૮૧ ભરવા પડશે.

ગીનામુ-અમૃતબિંદુ એફીસ-નડિયાદ (ગુજરાત)

— અગર કરવાથી મોટું કેટલોગ મફત મોકલીશું —

દુશ્મનોપર ગોળીઓ.

લડાઈમાં ગોળીઓ વગર દુશ્મનો મરતા નથી શરીર
પર રોગ અને નબળાઈ રૂપ દુશ્મનોના ધસારાને હઠાવવાને
તથા તેઓને નાશ કરવાને આતક નિઝહ ગોળીઓનો
ઉપયોગ કરનાર માણસ પુરી ક્ષતેહ મેળવે છે હાથથી
જવા લાગેલા શરીરરૂપ કિલ્લાને બરાબર પોતાના કબજામાં
રાખી શકે છે એટલું જ નહિ પણ લાંબી મુદતે પણ ખડ
ખડે નહિ એવી રીતે તેને મજબુત બનાવી શકે છે

આ ગોળીઓ પાચન શક્તિને સુધારે છે લોહી તથા
વીર્યના હરેક જાતના વિકારને દુર કરે છે અને શરીરમાં
તેજ તથા તાકાત આપે છે

કિંમત ગોળી ૩૨ની ૩૫ની ૧નો રૂા. ૧ એક

વધારે વિગત જાણવાને પ્રાઈસલિસ્ટ મગાવો

વૈદ્ય શાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી

સુરતના એજન્ટ—
ઉત્તમરામ ઉમેદરામ
૬ ઝાપાળબાર સુરત

} માલેક આતકનિઝહ ઔપધાલય
જામનગર-કાઠિયાવાડ

ચ પકલાલ ગીરધરલાલ જરાવાલાએ સુરત બેગમપરામાંથી
પ્રસિદ્ધ કર્યું અને—સુરત ખપાડીઆયકલા, તાસવાળાની પોળ, લક્ષ્મી
નારાયણની વાડીમાં આવેલા “જૈન વિજય” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં

મુલચંદ કસનદાસ કાપડિયાએ છાપ્યું.

ઈનામે! સુંદર ભેટો!! ઈનામે!

અમારા કાર્યાલય તરફથી “પુષ્પહાર” અને “સરસ્વ વાર્તામાળા” નામની બે વાર્તામાળાઓ બહાર પડ છે. પુષ્પહાર વાર્ષિક મૂલ્ય માત્ર બાર આના છે અને “સરસ્વત માળા”નું મૂલ્ય ૧-૨-૦ છે. અન્તેમાયી કામ પણ માત્ર ગ્રાહકો વધારનારને ત્રીસે મુજબ પ્રાપ્ત થતાં છે. આપ આવશે ગ્રાહક વધારવા માટે હું બીજો વગેરે મેનજરને વાતી મોકલવામાં આવશે. ગ્રાહક વધારનાર પુષ્પહાર ગ્રાહક હોવો જોઈએ વાર્ષિક મૂલ્ય મળી ગયા પછીજ મોકલવામાં આવશે ભરતું પોષ્ટ ખર્ચ મેળવનારને શીર છે વગેરે

૧	૨૦	ગ્રાહક વધારનારને એક સરકારી મીન્ટમ ઘડીયાળ
૨	૧૫	, , , સુંદર પ્રિન્ટીંગ
૩	૧૦	, , સુગંધીત્રાણ ત્રણ આયુરુ આકસ
૪	૮	, , એક ચાદીનો અછાંડા
૫	૮	, , પુષ્પહાર આખું વર્ષ મફત
૬	૧૭	, , સુગંધીત્રાણ હરઆઠવતી આટલી
૭	૬	, , અત્યુત્તમ મેન્ટની ગીચી
૮	૫	, , ચાદીનું એક કોલર બદલ
૯	૪	, , સો પટની સચિત્ર વાર્તાની બુકો
૧૦	૩	, , બુલબુલ માસિકના ત્રણ અકો
૧૧	૨	, , એક કન્મી ઉમાલ

લખો:—“પુષ્પહાર” આફીસ.

અગમપુરા સુત.

આ ટાપુલુ સુગત ભાગાતગાવ રોડ ઉપર આવેલા ધી “રાંદેર” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં રતિલાલ દુલભદાસે બાપુ

